

6

40002 hexa 15

C.N.S.A.S.

67
de la Tor Guine

S. u

C.N.S.A.S.

DOCUMENTAR

referitor la învinuirea adusă lui LUCRETIU PATRASCANU
că a fost agent al serviciilor de spionaj englez și
american

In legătură cu această învinuire s-au reținut următoarele:

- In perioada 1940 - 23 August 1944, LUCRETIU PATRASCANU, în legătură cu ALEXANDRU STEFANESCU, reprezentant al serviciului de spionaj englez în România și împreună cu REMUS KOFLER, EMIL CALMANOVICI și JAK BERMAN s-au întâlnit periodic pentru a discuta și stabili măsurile ce trebuiau luate în vederea destrămării din interior a partidului, subminarea luptei de eliberare a poporului (Vol.21 pag.183-184);
- După 23 August 1944, a transmis unele informații cu caracter secret serviciului de spionaj englez, fie direct cu ocazia întâlnirii avute cu LE ROUGETEL, fie prin ALEXANDRU STEFANESCU, LENA CONSTANTE și HARY BRAUNER (Vol.21 pag.187-188);
- In aceeași perioadă, a transmis unele informații cu caracter secret și serviciului de spionaj american, fie direct spionilor americani MADISON, ROBERTS, SCHUYLER și BURTON BERRY, fie prin intermediul lui HERANT TOROSIAN (Vol.21 pag.188).

I. In legătură cu activitatea desfășurată de LUCRETIU PATRASCANU ca agent al serviciului de spionaj englez pînă la 23 August 1944.

In această privință, s-a reținut în ultimă instanță, că între LUCRETIU PATRASCANU, REMUS KOFLER, EMIL CALMANOVICI și JAK BERMAN pe de o parte și ALEXANDRU STEFANESCU pe de altă parte, au existat legături pe linie de spionaj încă din anul 1940, ei întîlnindu-se periodic începînd de la această dată pentru a discuta și stabili măsurile ce urmau să fie luate în vederea destrămării partidului (Vol.21 pag. 183).

Materialul documentar examinat nu confirmă însă această constatare.

Din acest material reiese că pînă s-a ajuns la concluzia de mai sus, ancheta a evoluat în felul următor:

1. LUCRETIU PATRASCANU și ALEXANDRU STEFANESCU nu au recunoscut nici un moment învinuirea ce li s-a adus.

2. Declarațiile date de KOFLER pînă la 1 august 1950, de CALMANOVICI pînă la 22 octombrie 1952 și de BERMAN pînă la 20 noiembrie 1952, precum și declarațiile date de ALEXANDRU STEFANESCU și DRAGOS POP atestă, într-adevăr, că au existat legături cu ALEX. STEFANESCU dar că ele au început nu în 1940, ci în 1942, și au avut un caracter financiar, în sensul că ALEXANDRU STEFANESCU a fost atras pentru a sprijini bănește lupta antifascistă condusă de P.C.R.

Din declarațiile menționate, precum și dintr-o serie de acte originale, rezultă că în perioada 1937-1944, KOFLER a condus Comisia Centrală Financiară a partidului, avînd colaboratori apropiați pe EMIL CALMANOVICI și JAK BERMAN. În timpul războiului, în anul 1942, cu aprobarea conducerii partidului, a fost atras ca susținător din punct de vedere bănesc și ALEXANDRU STEFANESCU, mare industriaș legat de capitalul englez, cunoscîndu-se vederile sale antihitleriste și poziția sa de anglo-fil (Vol.23 pag.92-94, 102-106; Vol.35 pag.22; Vol.46 pag.17-20; Vol.130 pag.180-182). Acesta, desfășurînd o activitate antihitleristă, a început să aibă, din toamna anului 1943, împreună cu IULIU MANIU și alții, legături, printr-un post de radio emisie-recepție, cu comandamentul englez de la Cairo. Pe această cale a transmis unele informații despre situația din România, în special în legătură cu războiul și de asemenea, a primit anumite informații de la Cairo (Vol.23 pag.94, 106-107, 109).

Principalele informații transmise, precum și cele primite de la Cairo au fost comunicate și P.C.R. prin Comisia Centrală Financiară și în special prin CALMANOVICI. Schimbul de informații cu Cairo a existat îndeosebi începînd din primăvara anului 1944 (Vol.23 pag.29; Vol.46 pag.96-98, 117).

După înlăturarea lui FORIS din conducerea Partidului, în aprilie 1944, noua conducere a Partidului a dat sarcină lui KOFLER și Comisiei Centrale Financiare să mențină în continuare legăturile cu STEFANESCU și să transmită la conducerea Partidului informațiile primite de la acesta, ceea ce s-a și realizat (Vol.46 pag.133, 198). 113-114; Vol.47 pag.153-160).

Din cele relatate de cei arătați mai sus, atunci cînd au fost întrebați despre LUCRETIU PATRASCANU, rezultă că acesta nu a avut nici o legătură cu cei din Comisia Financiară a Partidului și pe această linie, pînă în primăvara anului 1944, nici cu ALEXANDRU STEFANESCU.

Mai rezultă că LUCRETIU PATRASCANU nu l-a văzut pe KOFLER nici odată în perioada războiului, că pe CALMANOVICI l-a cunoscut abia după 23 August 1944 iar pe STEFANESCU în primăvara anului 1944, cînd din indicații, a luat legătura cu el în realizarea unei sarcini de partid referitoare la pregătirea insurecției armate (Vol.45 pag.376-378; Vol.23 pag.52, 158, 199-201; Vol.46 pag.125; Vol.47 pag.154; Vol.1 pag.346; Vol.2 pag.245; Vol.33 pag.177).

3. La 6 decembrie 1949 a apărut în presă Raportul prezentat de GH.GHEORGHIU-DEJ la Consfătuirea Biroului Informativ al Partidelor Comuniste care a avut loc în a doua jumătate a lunii noiembrie 1949, raport în care se arăta că LUCRETIU PATRASCANU a fost agent al serviciilor de spionaj anglo-americane.

Pînă la această dată - așa cum rezultă din materialul documentar care a stat la baza condamnării lui LUCRETIU PATRASCANU - nu a existat nici un document, nici o mărturie din care să reiasă că acesta a fost într-adevăr agent al spionajului anglo-american.

4. La 13 decembrie 1949, a fost arestat REMUS KOFLER. Acesta, deși cunoștea ceea ce se publicase în presă în legătură cu PATRASCANU, deși timp de peste opt luni a dat numeroase declarații în care se referă la activitatea pe care a desfășurat-o în cadrul partidului în timpul războiului, la modul cum a luat contact cu ALEX.STEFANESCU, despre legăturile pe care le-a avut apoi cu acesta, direct ori prin intermediul lui CALMANOVICI și BERMAN, și deși nu a vorbit favorabil despre LUCRETIU PATRASCANU, nu a arătat nimic de natură să ducă la concluzia că PATRASCANU ar fi implicat în aceste relații ori privitor la faptul că PATRASCANU ar fi avut legături cu STEFANESCU înainte de 5 aprilie 1944 (Vol.45 pag.376-378; Vol.46 pag.96-100, 125, 188, 203-205).

Ulterior însă, în luna august 1950, KOFLER a declarat în esență că de fapt legăturile sale cu STEFANESCU au fost legături de spionaj și că la această activitate a participat și PATRASCANU. El a arătat că, începînd din vara anului 1942 și pînă la 23 August 1944 au avut loc pe această linie o serie de consfătuiri la care au participat de obicei, ALEX.STEFANESCU, LUCRETIU PATRASCANU, STEFAN FORIS și REMUS KOFLER iar în unele cazuri și VICTORIA SIRBU și TITEL PETRESCU (Vol.46 pag.227, 231, 239, 244, 256, 266, 269, 276, 287, 290, 323).

Toate declarațiile din luna august 1952, au fost însă retractate în mod tacit încă de la anchetă și în mod expres în fața instanței, KOFLER revenind la ceea ce declarase în primele opt luni de anchetă (Vol.46 pag.422-444; Vol.21 pag.92-93).

5. La 26 mai 1951 a fost arestat EMIL CALMANOVICI. De la această dată și pînă în toamna anului 1952, prin mai multe declarații, el a negat că ar fi desfășurat vreo activitate pe linie de spionaj, arătînd în mod constant că, cu STEFANESCU a avut legături pe linia Comisiei Centrale Financiare a Partidului, că pe PATRASCANU l-a cunoscut abia după 23 August 1944 și că mai înainte de această dată el nu s-a întîlnit împreună cu STEFANESCU și PATRASCANU. Aceste declarații ale sale confirmă în totul declarațiile date de KOFLER, pînă în august 1950 (Vol.23 pag.49-54, 188-201).

La 22 octombrie 1952 însă, CALMANOVICI, retractînd declarațiile sale inițiale, a vorbit și el pentru prima dată despre unele consfătuiri secrete pe linie de spionaj care ar fi avut loc una la sfîrșitul anului 1942 iar alta la sfîrșitul anului 1943 și la care, în afară de el, ar mai fi participat STEFANESCU, PATRASCANU, KOFLER și BERMAN. Această versiune a fost însă ulterior retractată chiar de la anchetă și din nou reluată tot la anchetă, la data de 12-13 februarie 1953 și iarăși retractată în aprilie 1954 cu ocazia judecării. Cele relatate de CALMANOVICI prin aceste declarații diferă de cele arătate de KOFLER prin declarațiile date în luna august 1950, în principal în ceea ce privește participării la consfătuirile secrete și în ce privește data cînd ar fi început activitatea de spionaj (Vol.26 pag.17-18, 22, 24-32, 72; Vol.23 pag.311-312; Vol.21 pag.85-87).

6. La 15 octombrie 1952 a fost arestat și JAK BERMAN. Ca și ceilalți nici acesta, în primele sale declarații nu a arătat nimic referitor la PATRASCANU, deși - la întrebarea anchetatorului - el a indicat persoanele cu care a avut legături pe linie politică în cursul anilor 1940-1944 precum și persoanele despre care avea cunoștință că au săvîrșit fapte împotriva securității statului (KOFLER, STEFANESCU și AUSCHNIT) (Vol.35 pag.12-25; Vol.36 pag.1-20).

Ulterior, începînd de la 20 noiembrie 1952, el a dat o serie de declarații (care conțin multe contradicții și prezintă faptele în mai multe versiuni) arătînd, în final, în fața instanței, că PATRASCANU a fost în legătură de spionaj cu ALEX. STEFANESCU încă din 1940 și că aceștia, împreună cu el, KOFLER și CALMANOVICI s-au întîlnit în cursul anilor 1940-1944 pentru a discuta și stabili măsurile ce urmau să fie luate în vederea destrămării partidului.

BERMAN este singurul care nu a retractat declarațiile date în legătură cu activitatea de spionaj desfășurată pînă la 23 August 1944 (Vol.35 pag.37, 179; Vol.36 pag.25, 74, 79, 98; Vol.21 pag.76-78).

7. Cu ocazia judecării procesului, în aprilie 1954, ZILBER HERBERT - care fusese arestat încă de la începutul anului 1948 - arată pentru prima dată că, împreună cu PATRASCANU și STEFANESCU, a avut două consfătuiri secrete (una la începutul anului 1944 și alta prin iunie - iulie 1944) la prima făcîndu-se discuții în legătură cu necesitatea de a fi împiedicat P.C.R. să preia puterea iar la a doua elaborîndu-se planul exterminării comunistilor deținuți în închisoarea Caransebeș pentru ca partidul să rămînă fără conducători (Vol.21 pag.53-55).

x

La baza acestei învinuiri stau declarațiile date de KOFLER în luna august 1950 după 22 octombrie 1952 de CALMANOVICI, după 20 noiembrie 1952 de BERMAN și în instanță de ZILBER.

Pe aceste declarații însă nu se poate pune temei, din următoarele motive:

Cu privire la declarațiile lui REMUS KOFLER

- Timp de peste opt luni de la arestarea sa, deși cunoștea ceea ce se publicase în presă în legătură cu PATRASCANU, deși a vorbit despre relațiile sale cu ALEX.STEFANESCU, despre legăturile pe care le-a avut apoi cu acesta, direct ori prin intermediul lui BERMAN și CALMANOVICI și deși nu a vorbit favorabil despre LUCRETIU PATRASCANU, nu a arătat nimic de natură să ducă la concluzia că PATRASCANU ar fi implicat în aceste relații (Vol.45 pag.376-378; Vol.46 pag.96-100, 125, 188, 203-205).

- Toate declarațiile sale acuzatoare, date împotriva lui PATRASCANU în luna august 1950 au fost apoi retractate, în mod tacit, încă de la anchetă și în mod expres, în instanță (Vol.46 pag.422-444; Vol.21 pag.92-93).

În fața tribunalului el a arătat că în august 1950 a dat declarații mincinoase "pentru că am crezut că este în interesul meu, cît și al partidului ca să lovesc în PATRASCANU și FORIS (Vol.17 pag.284).

- Faptele relatate de KOFLER nu sînt confirmate de nici unul din așa ziii participanți la consfăturile la care se referă și nici de vre altă probă. În această privință, trebuie de menționat că PATRASCANU și STEFANESCU nu au recunoscut să se fi întîlnit

la datele și în condițiile arătate de KOFLER ci în alte condiții, după cum se va arăta. În ce privește pe VICTORIA SIRBU, aceasta a declarat că pe PATRASCANU l-a cunoscut în 1939, după care nu l-a mai văzut nici odată (Vol.58 pag.48). La rîndul său, TITEL PETRESCU a arătat că pe STERANESCU l-a cunoscut abia în anul 1945 (Vol.9 pag. 113 și 198).

- KOFLER a mai arătat că după cîte știe el, FORIS nu a avut nici odată vreo întîlnire cu STEFANESCU (Vol.45 pag.374, 376-378).

- În unele declarații KOFLER a afirmat că la cîteva din aceste consfătuiri PATRASCANU a fost adus de la Poiana Tapului de STEFANESCU cu mașina personală a acestuia; or, s-a stabilit că STEFANESCU nu s-a deplasat cu mașina sa decît o singură dată în acea localitate, într-un interes personal și că la plecare nu a luat pe nimeni cu el (Vol.31 pag.136).

- A arătat că una din consfătuiri a avut loc în luna mai-iunie 1943; or, s-a stabilit fără posibilitate de îndoială că PATRASCANU nu a putut participa la o astfel de ședință întrucît el s-a aflat internat în lagărul de la Tg.Jiu în intervalul de timp de la 2 ianuarie 1943 și pînă în luna august a aceluiași an.

- A afirmat de asemenea că unele din consfătuirile la care se referă, au avut loc în București în cursul anului 1942; or, în cursul acestui an, PATRASCANU a locuit la Poiana Tapului, unde avea domiciliu obligator și nu a părăsit nici un moment această localitate pentru a se deplasa la București.

- Declarațiile lui KOFLER nu se coroborează cu declarațiile lui CALMANOVICI și BERMAN în special în ceea ce privește: data cînd au avut loc primele consfătuiri cu participarea lui PATRASCANU, modul cum a început să acționeze acesta și participării la consfătuiri, din aceste puncte de vedere precum și din altele, declarațiile lor fiind diferite.

Cu privire la declarațiile lui EMIL CALMANOVICI

- Timp de un an și jumătate de la arestarea sa, pînă în toamna anului 1952, a negat constant să fi desfășurat vreo activitate de spionaj, arătînd că pe STEFANESCU l-a cunoscut în anul 1942, că legăturile sale și ale lui BERMAN, cu STEFANESCU au fost legături pe linia Comisiei Centrale Financiare a Partidului, precum și că pe PATRASCANU l-a cunoscut abia după 23 August 1944, (Vol.23 pag.52-53, 102-103, 158, 201).

Iată ce arată el în una din aceste declarații:

"Nu am avut nici odată pînă în octombrie 1944 vreo legătură de vreun fel cu LUCRETIU PATRASCANU, nu am știut unde este, ce face, ce rol are (excepție observația lui ZILBER din 1944 care însă nu schimbă fondul). Nu mi-a cerut nici odată STEFANESCU pînă în mai 1944, ceva în legătură cu PATRASCANU. Nu mi-a vorbit despre PATRASCANU nici odată în vreun fel. Nu m-a întrebat, nu mi-a spus nimic despre PATRASCANU. N-am bănuir și n-am avut nici un motiv să bănuiesc vreo legătură între STEFANESCU și PATRASCANU" (Vol.23 pag.52).

- Calmanovici a arătat că pînă în toamna anului 1952 i s-a sugerat și apoi i s-a pretins de către organele de anchetă să declare într-un anumit sens contra lui PATRASCANU, exercitîndu-se totodată asupra sa presiuni deosebite, morale și fizice.

- Intr-una din declarațiile date în perioada anterioară toamnei 1952, el a arătat:

"Dar mie îmi apare construcția anchetei nu numai neadevărată în ceea ce mă privește, dar chiar nelogică și iată de ce: Ancheta îmi spune mie că STEFANESCU a avut însărcinarea de a lua legătură cu PATRASCANU, cunoscute fiind de către britanici, tendințele lui individualiste și deviatoare... Ancheta și-a dat osteneala să mă convingă că am fost la STEFANESCU acasă, socotind că odată această "convingere" realizată, va fi ușor să mă convingă că l-am legat pe STEFANESCU de PATRASCANU în 1942, așa cum cereau interesele anchetei" (Vol.23 pag.52-53).

De asemenea, la data de 7 aprilie 1955, după proces, în cadrul unor verificări făcute în urma unui memoriu al său adresat organelor de partid și de stat a declarat:

"După două luni de anchetă, am fost ținut fără să mi se spuie nici o vorbă, mi se dădea cărți, discursuri ale lui GHEORGHIU-DEJ, în care PATRASCANU era calificat ca agent imperialist, nimic nu era întîmplător. De altfel, mi s-a spus că nici o carte nu am căpătat-o din întîmplare" (Vol.168 pag.88).

În legătură cu condițiile în care a dat declarațiile prin care se acuza pe sine și pe PATRASCANU de a fi avut legături pe linie de spionaj cu STEFANESCU, într-un memoriu adresat organelor de partid, CALMANOVICI a arătat:

"Determinant pentru mine a fost: Partidul îmi cere: pedeapsă mică cel mult Ramzin 3 ani, reabilitare. Acestea au fost pîrghiile care au fost folosite de domnul anchetator, domnul anchetator șef și de un colaborator al d-sale și care m-au determinat să gîndesc declarația din 22.X.1952" (Vol.168 pag. 21).

"Aș putea reconstitui toată ancheta. Mi s-a arătat clar că este vorba să inventez fapte în care să mă implic în contra lui STEFANESCU, PATRASCANU și KOFLER. M-am gîndit că poate aceștia au greșelile lor grave, m-am gîndit că cei ce-mi cer acest lucru cunosc viața mea" (Vol.168 pag.91).

"Apoi am fost bătut, trimis în beci cu tot felul de pretexte, în mod neștiințific, neserios și iar am fost bătut. Am arătat tot ce știam, cu privire la o ședință din ianuarie 1944, care ar fi avut loc la STEFANESCU. Nu a avut loc acolo" (Vol.168 pag.90).

- Declarațiile acuzatoare au fost retractate încă de la anchetă, (CALMANOVICI arătînd că faptele relatate sînt invenții ale sale) și apoi, fiind date alte declarații cu aproape același conținut acestea au fost retractate la rîndul lor în instanță, CALMANOVICI menținîndu-se pe linia celor arătate mai înainte de toamna anului 1952 (Vol.26 pag.22; Vol.23 pag.311; Vol.21 pag.85).

Retractînd cele arătate la anchetă, CALMANOVICI a arătat:

"...declarația din 12-13 februarie, eu am să vă rog pe urmă cînd o să-mi dați mie cuvîntul, o să mi-o dați s-o citesc și voi arăta că această declarație de la început pînă la sfîrșit nu este sinceră și nu pentru că eu sînt nesincer, ci fiindcă am fost..." (a fost întrerupt, la cuvînt urmînd procurorul). (Vol.17 pag.216 - stenograma procesului).

De asemenea, cu privire la aceeași declarație, după judecarea procesului, la data de 10 decembrie 1954, într-un memoriu adresat organelor de partid, el arată:

"Ancheta și justiția nu mi-au dat posibilitatea de a lămuri faptele reale din viața mea, fetișizînd semnătura pusă pe declarații cu isprăvi criminale în care acționează o "armată de informatori", de stafii care n-au existat, care s-au născut în noaptea de 12-13.II.1953 sub bagheta magică a domnului anchetator" (Vol.168 pag.10).

"Momentul 12.II.1953: Acțiune verbală impresionantă în numele partidului, alături de care trebuie să stau, eu comunist,

marxist, să fac o muncă sfântă, revoluționară, lovind în cei 3 dușmani ai partidului... Mi se cere să adopt linia pe care mi-o dă ancheta. Numai așa pot fi repede liber. Totul spus categoric, solemn, întărit prin repetate angajări ale cuvîntului de onoare. Am crezut în sinceritatea asigurărilor" (Vol.168 pag.22-23).

- Însăși ancheta, verificînd afirmațiile acuzatoare ale lui CALMANOVICI (cele verificabile) a constatat fictivitatea una-din-ele ceea ce rezultă din următoarea adnotare făcută de anchetator pe una din declarațiile date:

"Persoanele arătate de CALMANOVICI în această declarație sînt fictive; trecîndu-se la verificarea lor n-au fost identificate și au fost date în scop de provocare" (Vol.23 pag.328).

- Declarațiile în cauză ale lui CALMANOVICI nu se coroborează cu declarațiile date de BERMAN, între declarațiile lor existînd numeroase nepotriviri care duc la concluzia că relatările nu exprimă adevărul, fiind improvizații.

Ele nu se coroborează, de altfel, nici cu alte probe.

Cu privire la declarațiile lui JAK BERMAN

- În declarațiile date la anchetă în primele zile de la arestare, între 16 octombrie 1952 și 20 noiembrie 1952, BERMAN nu a arătat nimic referitor la PATRASCANU, deși - la întrebarea anchetatorului - el a indicat persoanele cu care a avut legături pe linie politică în perioada 1940-1944, precum și persoanele despre care avea cunoștință că au săvîrșit fapte împotriva securității statului (numind pe KOFLER, STEFANESCU și AUSNIT) (Vol.35 pag. 12-25 și Vol.36 pag.1-20).

- BERMAN a relatat faptele în mai multe versiuni, în unele cazuri, declarațiile sale fiind și contradictorii. Astfel:

Pentru prima dată, BERMAN s-a referit la PATRASCANU în declarația din 20 noiembrie 1952, arătînd că legătura dintre acesta și ALEXANDRU STEFANESCU a făcut-o în toamna anului 1943, cînd l-a condus pe PATRASCANU acasă la STEFANESCU, unde se afla și KOFLER (Vol.35 pag.37).

Spre deosebire de cele arătate în această declarație, BERMAN, în declarația din 7 ianuarie 1953 (Vol.36 pag.74) a susținut că, la cererea lui ALEXANDRU STEFANESCU, l-a recrutat pe PATRASCANU, ca agent al spionajului englez, în toamna anului 1940, că apoi, nu l-a mai văzut pînă în 1942, cînd de asemenea la cererea

lui STEFANESCU, a stabilit primul contact al acestuia cu PATRASCANU. La întâlnire - așa cum a arătat prin declarația din 8 ianuarie 1953 (Vol.36 pag.79) - au participat pe lângă STEFANESCU, BERMAN, PATRASCANU, KOFLER și CALMANOVICI.

Această ultimă declarație este în contradicție și cu o altă declarație din 29 noiembrie 1952 (Vol.36 pag.25) în care BERMAN a arătat că de la recrutarea ca agent al spionajului englez, a lui PATRASCANU - adică din anul 1940 - și pînă în decembrie 1942, s-a întâlnit cu acesta de patru ori la biroul său din Intrarea Biserica Albă, spre deosebire de cele arătate în declarația menționată anterior, că nu s-au mai revăzut în această perioadă de timp. Este de menționat că într-o altă declarație, nedată (aflată în Vol.35 pag.179) BERMAN a arătat că pînă în toamna anului 1942 nici nu l-a cunoscut pe L.PATRASCANU.

Contradictorialitatea declarațiilor date de BERMAN și nesinceritatea acestuia reies și mai pregnant dacă se ține seama că la data de 21 februarie 1953, BERMAN a arătat că lui ALEX. STEFANESCU i-a făcut cunoștință cu PATRASCANU în februarie 1941 la biroul lui ALEX.STEFANESCU din Str.Biserica Amzei (Vol.36 pag.98) în timp ce la data de 16 noiembrie 1953 (Vol.36 pag.135) și la 7 aprilie 1964 în instanță, se referă și la o întâlnire care ar fi avut loc în anul 1940. Mai mult, într-una din declarațiile sale, BERMAN se referă la o întâlnire dintre PATRASCANU, STEFANESCU și KOFLER care ar fi avut loc în primăvara anului 1943, cînd este stabilit fără nici un dubiu că PATRASCANU se afla internat în lagărul de la Tg.Jiu.

Față de această neconsecvență, este posibil că BERMAN, la insistențele anchetei, a căutat să improvizeze pe marginea materialelor care apăruseră în presă referitor la PATRASCANU și de care el avea cunoștință, fiind arestat abia la 15 octombrie 1952.

- Verificînd sumar unele declarații date de BERMAN în special în legătură cu rețeaua de informatori pe lini PATRASCANU-STEFANESCU - însăși organul de anchetă a constatat, iar BERMAN a recunoscut, că a spus o serie de neadevăruri (Vol.35 pag.80, 149, 257, 324). Cînd a fost întrebat de ce a spus minciuni, BERMAN a răspuns: "Pentru că am fost mereu întrebat și eu nu știam altceva. Mi-a fost frică de bătaie" (Vol.35 pag.325, 329).

- Declarațiile lui BERMAN nu concordă cu declarațiile lui CALMANOVICI, între ele existînd numeroase contradicții, cum sînt de exemplu, cele referitoare la:

- modul cum s-au stabilit legăturile de spionaj cu ALEX. STEFANESCU, CALMANOVICI susținând că aceste legături au fost stabilite prin KOFLER, iar BERMAN arătând că el este acela care le-a stabilit (Vol. 131 pag. 194-198, 204-205);
- unele împrejurări legate de organizarea consfătuirilor, cum este, de exemplu, faptul că în timp ce CALMANOVICI a susținut că întâlnirea din 1942 a fost organizată de el la cererea lui STEFANESCU și că la această întâlnire el a venit cu BERMAN, pe PATRASCANU - care venise cu KOFLER - găsindu-l deja sosit (Vol. 26 pag. 17, 27). BERMAN a declarat că acea convocare a fost făcută la inițiativa sa și cu ajutorul său precum și că el l-a adus pe PATRASCANU la întâlnire, prezentându-l lui ALEX. STEFANESCU (Vol. 36 pag. 33; Vol. 35 pag. 111).

Ancheta a căutat să înlăture unele din contradicții făcând o confruntare. Deși la confruntare, fiecare din ei a afirmat că are cunoștință de activitatea "contrarevoluționară și de spionaj" desfășurată de celălalt, când s-a trecut la detalii, acestea nu au mai coincis, nu s-au mai potrivit, confruntarea creind însă posibilitatea ca fiecare dintre ei să ia cunoștință de ceea ce a relatat celălalt la anchetă și a se pune de acord (Vol. 131 pag. 192).

Este de relevat de asemenea că cu toate contradicțiile existente între declarațiile lui BERMAN și cele ale lui PATRASCANU și STEFANESCU (aceștia contestând să fi avut loc întrevederile la care se referă BERMAN) organele de anchetă nu au procedat la o confruntare a lor, ceea ce demonstrează că ancheta nu a urmărit o lămurire a lucrurilor, ci obținerea, cu orice preț, a unor dovezi despre vinovăția lui PATRASCANU și STEFANESCU.

Cu privire la declarațiile lui ZILBER HERBERT

- Timp de peste 6 ani cât a fost anchetat în stare de arest, deși ancheta a insistat continuu să afle toate faptele săvârșite de PATRASCANU și deși ZILBER nu l-a menajat cu nimic pe acesta, ci din contra i-a pus în sarcină o serie de alte fapte pe care el nu le-a săvârșit, nu a vorbit nimic despre cele două întâlniri la care pretinde în instanță că ar fi participat.

- Nici PATRASCANU și nici STEFANESCU nu confirmă întâlnirile la care se referă ZILBER;

- STEFANESCU, în mod constant, a arătat în plus că pe ZILBER l-a cunoscut abia în toamna anului 1944, prin septembrie-octombrie la o masă dată de RICA GEORGESCU (Vol.28 pag.116);

- Însăși ZILBER a declarat la 24 decembrie 1949 că pe STEFANESCU l-a cunoscut la data și în împrejurările relatate de acesta (Vol.37 pag.551).

- La data de 2 octombrie 1952, fiind întrebat de anchetator despre activitatea dusă împotriva partidului de PATRASCANU până la 23 August 1944, ZILBER a declarat:

"Înainte de 23 August 1944 n-am cunoștință de vreo activitate a lui LUCRETIU PATRASCANU împotriva partidului" (Vol. 39 pag.171).

În ce privește afirmația făcută de ZILBER în instanță că, cu ocazia unei astfel de întâlniri la STEFANESCU, s-ar fi elaborat un plan pentru exterminarea comuniștilor aflați în închisoarea Caransebeș, însăși ZILBER, la anchetă, la data de 1 august 1951, nu a arătat că ar fi fost vorba de o provocare, el prezentând lucrurile în felul în care le-a relatat și PATRASCANU și anume:

"În luna iunie sau iulie i-am spus lui PATRASCANU că ar trebui întreprins ceva pentru a ajuta tovarășii din diferite închisori care nu mai aveau legături.

... PATRASCANU a fost de acord cu mine că ar trebui să ne ocupăm de această problemă. Tot în vremea aceea am discutat problema închisorilor cu soția mea, care după ce a luat înțelegere cu conducerea "Ajutorului" mi-a propus să trimită pe cineva la închisoarea Caransebeș. Cum eu cunoșcusem pe BETEA și RATIU i-am recomandat. De asemenea i-am comunicat lui PATRASCANU intenția mea de a-l însărcina pe BETEA să ia contact cu tovarășii de la Caransebeș, nu numai pentru a le da bani ci și pentru a studia posibilitatea unei evadări. PATRASCANU s-a declarat de acord cu mine. În luna iulie i-am chemat la mine acasă pe BETEA, RATIU și OANCEA și în prezența soției mele, le-am dat 200.000 lei și le-am spus ce însărcinare au.

...După vreo două săptămîni cei trei s-au reîntors. BETEA mi-a comunicat că a găsit la Caransebeș un om bun dar cei închiși au refuzat să ia legătura" (Vol.38 pag.470).

De asemenea, la data de 2 octombrie 1952, ZILBER a declarat în aceeași problemă:

"N-a fost un plan a lui PATRASCANU, MANUILA sau GALOPENTA pentru a organiza evadarea deținuților politici din închisori, ci un plan al meu expus lui PATRASCANU pentru a aranja evadarea deținuților politici din închisoarea Caransebeș cu scopul de a evita un masacru ca cel de la Rîbnita. PATRASCANU a fost de acord cu mine. De alt plan n-am cunostință. (Vol.39 pag.169-170).

Cît privește pe BETEA și RATIU, ei au confirmat în instanță că misiunea lor a fost aceea de a lua legătura cu deținuții comuniști și de a-i înștiința că se pregătește o lovitură de stat (Vol.21 pag.125-126) nearătînd nimic din care să rezulte că a fost vorba de un act de provocare (așa cum s-a reținut că ar fi declarat).

X

Dar întîlnirile conspirative ale lui LUCRETIU PATRASCANU cu KOFLER, CALMANOVICI, BERMAN și ALEXANDRU STEFANESCU despre care s-a reținut că ar fi avut loc începînd din anul 1940 la locuința celui din urmă, precum și însăși starea de fapt reținut de instanță, sînt de neconceput față de o serie de situații rezultate din probele de la dosar. Astfel:

1. Legătura dintre BERMAN și CALMANOVICI pe de o parte și ALEXANDRU STEFANESCU pe de altă parte, a fost stabilită în anul 1942 în cadrul Comisiei financiare a partidului.

Despre modul cum s-a stabilit această legătură, martorul DRAGOS POP arată următoarele:

"In cursul primăverii 1942, în ziua stabilită, într-o după masă, l-am luat pe ALEX.STEFANESCU de acasă și l-am condus la biroul Sigma. Bineînțels că în prealabil l-am anunțat pe BERMAN și pe E.CALMANOVICI că venim...

ALEX.STEFANESCU a arătat că el cunoaște bine situația politică a țării... Si-a exprimat părerea de bine pentru faptul că prin BERMAN și CALMANOVICI reușește să stabilească legături cu partidul comunist... Cu această ocazie, E.CALMANOVICI i-a pus lui STEFANESCU problema fondurilor și au ajuns la înțelegere în sensul că ALEX.STEFANESCU va da lunar o sumă mai mare, fără să se stabilească precis mărimea sumei" (Vol.130 pag.180-182).

In același sens a declarat și EMIL CALMANOVICI, prin mai multe declarații date la anchetă cît și în instanță, cu sin-

gura deosebire că el plasează momentul întâlnirii cu STEFANESCU în a doua jumătate a anului 1942 (Vol.23 pag.102-103, 251; Vol.17 pag.208).

CALMANOVICI a adăugat că legătura cu STEFANESCU a fost ținută cu consimțământul Comitetului Central al Partidului, dată prin KOFLER, în prezența lui WEIGL (Vol.17 pag.213).

Tot astfel BERMAN a recunoscut în mai multe rânduri că el și CALMANOVICI l-au cunoscut pe ALEX.STEFANESCU în toamna anului 1942, prin DRAGOS POP. El relatează această împrejurare astfel:

"Pe ALEXANDRU STEFANESCU l-am cunoscut în toamna 1942 prin DRAGOS POP, care ni l-a prezentat mie și lui CALMANOVICI... DRAGOS POP ne-a spus mie și lui CALMANOVICI că ne va recomanda un foarte bun prieten al lui pe ALEXANDRU STEFANESCU, director și coproprietar al fabricii Romanofier, unde era capital englezesc" (Vol.35 pag.22).

Prin aceeași declarație BERMAN a arătat că propunerea făcută de DRAGOS POP a fost discutată cu KOFLER (legătura de partid superioară) care le-a spus să ia legătura cu STEFANESCU, lucru care apoi s-a realizat, ei întâlnindu-l la societatea Sigma iar STEFANESCU declarându-se de acord "să dea bani" (Vol.35 pag.22-23).

Relatările lui DRAGOS POP, CALMANOVICI și BERMAN au fost confirmate în totul de ALEXANDRU STEFANESCU care a arătat constant că pe BERMAN și CALMANOVICI i-a cunoscut pe la sfârșitul anului 1942 - începutul anului 1943, în urma propunerii făcute de DRAGOS POP și prin acesta și că scopul legăturii ce s-a stabilit era o acțiune comună antihitleristă (Vol.28 pag.103; Vol.21 pag.80; Vol.33 pag.337).

Ele au fost confirmate și de REMUS KOFLER, care a arătat următoarele:

"Pe la sfârșitul lui 1942 - începutul lui 1943, am fost informat de către tov.CALMANOVICI și BERMAN de la Comisia Financiară că prin DRAGOS POP, director la întreprinderile Tiberiu Eremia, care fusese atras să doneze bani pe linia C.C.F., a luat legătura cu C.C.F. un industriaș textilist AL.STEFANESCU C.C.F. fusese legată pînă atunci aproape numai cu evrei și avea sarcina să caute legături pe linia patriotică, cu cercuri înstărite românești. STEFANESCU mi-a fost descris de tov. CALMANOVICI și BERMAN ca un patriot antihitlerist care pînă atunci fusese un admirator al lui MANIU și anglo-fil, dar era acum deziluzionat de politica pasivă a lui MANIU. C.C.F. socotea că prin DRAGOS POP și STEFANESCU se va putea lega și de

alte cercuri românești antihitleriste și acesta era scopul legăturii ei cu ALEX.STEFANESCU. Despre legătura C.F.F. cu el am informat pe FORIS" (Vol.46 pag.96).

Trebuie de menționat, că ulterior BERMAN și CALMANOVICI și-au schimbat depozițiile, afirmând că stabilirea legăturii cu STEFANESCU în anul 1942, prin DRAGOS POP, nu a fost decît un aranjament de al lui STEFANESCU pentru a putea da față de partid un caracter oficial și legal legăturilor ascunse avute cu ei înainte de toamna anului 1942 (Vol.131 pag.201-202).

Aceste afirmații nu se coroborează cu nici o altă probă din dosar și conțin chiar unele contraziceri între ele (Vol.131 pag.201-202).

2. LUCRETIU PATRASCANU l-a cunoscut pe ALEX.STEFANESCU în primăvara anului 1944, scopul stabilirii acestei legături și a întîlnirilor care au urmat, fiind realizarea unei sarcini de partid în legătură cu pregătirea insurectiei armate.

În această privință, LUCRETIU PATRASCANU a declarat constant următoarele:

"În vara lui 1944, după o ședință a comisiei care pregătea lovitura de stat, la care erau prezenți: SANATESCU, DAMACEANU, BUZESTI, STIRCEA, RASCANU, eu și încă unul din conducerea partidului, acest conducător, după sfîrșitul ședinței m-a luat la o parte și mi-a vorbit de ALEX. STEFANESCU și anume că este un industriaș, cotizant de partid, care a promis armament pentru formațiile partidului și care vrea să activeze în frontul antihitlerist. Mi-a spus să iau legătura cu el indicîndu-mi ziua, mai precis seara cînd să mă duc la el întrucît întîlnirea era stabilită. Am fost la data stabilită la STEFANESCU care mă aștepta. Atunci în iunie sau iulie 1944, l-am vizitat pentru prima oară în viața mea pe AL.STEFANESCU. Cred că GUTA STEINBERG era acela care m-a dus cu mașina și m-a recomandat, eu rămînînd apoi singur cu AL.STEFANESCU. Despre conversația cu STEFANESCU am raportat printre altele lui CONST.HAGIU cu care lucram atunci și țineam regulat legătura cu el" (Vol.2 pag.245; Vol.14 pag.290, 508).

"Pe AL.STEFANESCU l-am cunoscut în iunie 1944; înainte de 23 August l-am văzut de două ori, discutînd la el acasă problema în legătură cu frontul antihitlerist" (Vol.1 pag.346, 189).

Cele declarate de PATRASCANU concordă cu ceea ce a declarat și ALEX.STEFANESCU. Acesta, în cursul anchetei și judecării cauzei, prin mai multe declarații, a negat constant să fi avut relații, pe linie de spionaj, cu LUCRETIU PATRASCANU; el a arătat că înainte de 23 August 1944, l-a întâlnit pe PATRASCANU de 2-3 ori; că acesta în vremea când l-a întâlnit avea misiunea din partea P.C.R. să trateze formarea Blocului Partidelor Democratice și că discuțiile dintre ei - la care nu au participat alte persoane - s-au referit la activitatea antihitleristă ce se desfășura în acea perioadă. Astfel, la data de 27 octombrie 1949, el a declarat:

"In cursul verii anului 1943, am făcut cunoștință cu Dl.

LUCRETIU PATRASCANU, care a venit la mine însoțit de Ing. CALMANOVICI, care s-a retras după ce dl.PATRASCANU a intrat în casa mea, astfel că am rămas singur cu Dl.PATRASCANU.

Acesta avea misiunea din partea Partidului Comunist să trateze cu celelalte partide constituirea blocului. Mi s-a plîns că avea dificultăți în acțiunea sa și m-a rugat să uzez de influența mea pe lângă D-nii MANIU și BRATIANU pentru a accelera constituirea blocului" (Vol.33 pag.177).

In alte declarații, STEFANESCU dă ca dată a luării contactului cu PATRASCANU anul 1942 ori iarna 1943-1944. (Vol.28 pag.225-230; Vol.33 pag.225-228).

Afirmațiile făcute în acele declarații în care se arată că ar fi luat legătura în cursul anului 1942 ori în vara anului 1943 nu sînt verosimile deoarece în anul 1942 PATRASCANU se afla cu domiciliul obligator la Poiana Tapului și este dovedit că nu a părăsit acea localitate iar în vara anului 1943 se găsea internat în lagărul de la Tg.Jiu.

Aceste oscilații sînt desigur urmare a unor confuzii, posibile din cauza vîrstei înaintate a lui STEFANESCU și a trecerii timpului. Ceea ce este mai esențial este faptul că el leagă în mod constant momentul cunoașterii lui L.PATRASCANU, de sarcina pe care acesta o avea în legătură cu formarea Blocului Partidelor Democratice și de tratativele duse în legătură cu această problemă, situații care nu au existat mai înainte de începutul anului 1944. De aceea întîlnirile dintre ei nu pot fi plasate în raport de declarațiile lui STEFANESCU decît în prima jumătate a anului 1944, ceea ce coroborează susținerile lui PATRASCANU.

În afară de aceasta, STEFANESCU mai face o confuzie și în legătură cu persoana care l-a condus acasă la el, la prima întâlnire, pe L.PATRASCANU, susținând că această persoană este CALMANOVICI. În realitate, PATRASCANU a fost condus la STEFANESCU de către GABRIEL STEINBERG, așa cum rezultă din declarațiile acestuia și a lui PATRASCANU, care se coroborează între ele.

În această privință, STEINBERG a declarat:

"Într-o seară, înainte de 23 August 1944, înainte cu câteva zile de a fugi M.AUSCHNIT la Cairo, l-am condus pe L.PATRASCANU, din dispoziția lui M.AUSCHNIT, la STEFANESCU acasă, M.AUSCHNIT dându-mi adresa lui STEFANESCU. Când am sunat la ușa lui STEFANESCU, acesta a deschis ușa și l-a primit ca pe un bun cunoscut" (Vol.15 pag.185).

Confuzia lui STEFANESCU, cu privire la persoana care l-a condus la dînsul pe PATRASCANU, este explicabilă dacă se ține seama că dînsul nu-l cunoștea pe STEINBERG, nevăzîndu-l decît cu această ocazie, că în mod obișnuit legătura cu partidul o avea prin cei de la Comisia financiară a partidului din care făcea parte și CALMANOVICI, cu care avea cel mai des contact, precum și că la acesta a apelat să i se aranjeze întâlniri cu PATRASCANU atunci cînd a vrut să discute cu el unele probleme legate de activitatea antihitleristă ce se desfășura.

De altfel, CALMANOVICI a negat să-l fi cunoscut sau să-l fi condus pe LUCRETIU PATRASCANU la STEFANESCU mai înainte de 23 August 1944 (Vol.23 pag.52, 201, 158, 227-228). El a arătat însă că în primăvara și vara anului 1944, STEFANESCU i-a cerut de două ori să-i mijlocească întâlnirea cu PATRASCANU, dar că el necunoscîndu-l pe acesta și neștiind cum poate fi găsit, a transmis în scris Comitetului Central, cererile lui STEFANESCU prin KOFLER, care era legătura sa superioară. KOFLER confirmă acest lucru.

Însăși organele care au efectuat ancheta în perioada 1951-1952, s-au sesizat de faptul că relatările lui STEFANESCU în ce privește cele două aspecte discutate mai sus, nu corespund realității, trăgînd următoarele concluzii:

"În ce privește motivul care se poate să-l fi determinat pe ALEX.STEFANESCU să inventeze întîlnirile cu PATRASCANU din 1942 sau 1943 sau chiar dacă acestea au existat, să-l arate pe CALMANOVICI ca acela care l-a condus pe PATRASCANU la toate aceste întîlniri în casa lui ALEX.STEFANESCU, poate fi ura nemăsurată a lui STEFANESCU împotriva lui CALMANOVICI,

întrucît deşi avea legături permanente cu acesta, a fost totuşi surprins de actul de la 23 August al cărui pregătiri îşi închipuise că au fost cunoscute de CALMANOVICI, care însă i le-a ascuns lui" (Vol.12 pag.72).

În ce priveşte faptul relatat de PATRASCANU şi STEFANESCU că au purtat discuţii în legătură cu sarcinile pe care le avea PATRASCANU în primăvara anului 1944, acesta este confirmat de KOFLER care a declarat următoarele:

"După schimbarea din 5 aprilie 1944 a C.C., eu primisem însărcinarea să ţin mai departe, legătura cu ALEXANDRU STEFANESCU prin C.C.F.

Prin mai 1944, tov.CALMANOVICI mi-a comunicat la o şedinţă cu el, că ALEX.STEFANESCU fusese vizitat acasă la el de LUCRETIU PATRASCANU. Deoarece PATRASCANU era foarte cunoscut iar CALMANOVICI şi BERMAN mergeau de asemenea la STEFANESCU acasă, am scris Secretariatului C.C. care mi-a răspuns că PATRASCANU merge la STEFANESCU în legătură cu chestiunile din sectorul său de muncă" (Vol.46 pag.125).

Concluzia care se desprinde din toate cele arătate mai sus este aceea că LUCRETIU PATRASCANU l-a cunoscut pe STEFANESCU în primăvara anului 1944, că stabilirea acestui contact şi întrevederile dintre ei au avut drept scop realizarea unei sarcini de partid în legătură cu pregătirea insurecţiei armate.

3. De cîte ori s-a pus problema unei întîlniri între STEFANESCU şi PATRASCANU (în cazurile cunoscute în mod cert) a fost nevoie să se apeleze la o terţă persoană pentru a mijloci sau aranja acea întîlnire.

Astfel, în primăvara anului 1944 a fost necesar ca să se apeleze la GUTA STEINBERG pentru a-l conduce pe PATRASCANU la STEFANESCU acasă, după ce i s-a dat adresa acestuia de către AUSCHNIT. (Vol.15 pag.185).

Aceasta demonstrează că PATRASCANU nu cunoştea domiciliul lui STEFANESCU (deşi s-a susţinut că a participat la unele consfătuiri ţinute acolo) şi că nici nu era în situaţia ca să se pună în contact cu acesta (deşi s-a susţinut că avea de multă vreme legături pe linie de spionaj).

Trebuie de menţionat că şi ulterior, cînd s-a pus problema unei întîlniri între PATRASCANU şi STEFANESCU, a fost nevoie să se apeleze la o terţă persoană, la CALMANOVICI.

În această privință, CALMANOVICI a arătat că înainte de 23 August 1944, STEFANESCU simțind unele pregătiri care se făceau în vederea răsturnării lui ANTONESCU și alarmat că acestea erau făcute fără să fie și el ținut la curent, a solicitat întrevederi cu PATRASCANU în două rânduri, una din acestea realizându-se (după ce a fost anunțat Secretariatul C.C. al partidului prin KOFLER) iar alta nu. El a declarat la data de 1 și 9 iunie 1951, în felul următor:

"Desigur sau probabil că din cercuri ale burgheziei DUCU XENOPOL, etc. STEFANESCU a aflat de anumite pregătiri. Fapt este că la un anumit moment STEFANESCU a cerut o întrevedere cu PATRASCANU.

Am dat aceasta în sus. Mi s-a spus că se va face sau că se va vedea. După un timp oarecare ALEX.STEFANESCU mi-a comunicat foarte laconic și așa "en passant" că l-a văzut pe PATRASCANU.

...STEFANESCU desigur că simțea că ceva se mișcă pe lângă dînsul și fără dînsul. Cere iar o întîlnire cu PATRASCANU. Comunic lui KOFLER. Răspunsuri neprecise. Că o să văd etc." (Vol.23 pag.109).

"Propriu zis nu am discutat nici odată, nicăieri și în nici o împrejurare cu ALEX.STEFANESCU despre PATRASCANU. În vara 1944 - cam prin mai mi-a cerut ca să-i fac legătura cu PATRASCANU fără însă a se duce între noi o discuție cît de sumară despre PATRASCANU...

Fine iulie-august 1944 STEFANESCU ALEX. a revenit și mi-a cerut ca să-i mijlocesc o întîlnire cu PATRASCANU. Am comunicat aceasta lui KOFLER. Întîlnirea nu s-a realizat. Nici atunci nu am vorbit cu STEFANESCU în vreun fel de PATRASCANU" (Vol. 23 pag.160).

În ce privește o întîlnire solicitată de STEFANESCU în octombrie 1944, despre aceasta CALMANOVICI arată următoarele:

"După 23 August, cam prin octombrie 1944, ALEX.STEFANESCU mi-a cerut ca să-l pun în contact cu PATRASCANU spre a-l consulta cu privire la o solicitare ce i se face de a intra în guvernul ce ar fi să se formeze...

Am intrat amîndoi în biroul lui PATRASCANU din apartamentul din Str.Vasile Lascăr 100.

Primirea a fost rece. Nu țin minte dacă am stat pînă la urmă și am plecat cu STEFANESCU, sau eu am plecat îndată. Ceea ce țin minte este că răspunsul a fost cam așa ca să facă cum crede" (Vol.23 pag.158).

Toate cele arătate mai sus, se coroborează și cu declarațiile date de KOFLER, care a arătat că după schimbarea din 5 aprilie 1944, a C.C., avînd însărcinarea să țină mai departe legătura cu ALEX.STEFANESCU, prin C.C.F., CALMANOVICI i-a comunicat, prin mai 1944, că ALEX.STEFANESCU fusese vizitat acasă la el de LUCRETIU PATRASCANU. KOFLER a mai arătat că STEFANESCU după ce începuse să-l viziteze PATRASCANU, a cerut legătură cu el. (Vol.46 pag.125).

Faptul că ALEX.STEFANESCU solicita întîlnirile cu LUCRETIU PATRASCANU prin cei care lucrau în cadrul C.C.F. (CALMANOVICI) că el nu a avut nici un amestec în relațiile dintre BERMAN, CALMANOVICI, KOFLER și ALEX.STEFANESCU și nici în activitatea desfășurată de aceștia, rezultă și din următoarele:

În legătură cu diferitele aspecte mai importante ale activității ce desfășura, CALMANOVICI informa pe KOFLER (prin care avea legătură cu Secretariatul C.C. al Partidului) cu ajutorul unor bilete în care erau utilizate - pentru persoanele care intrau în sfera lor de activitate - diferite nume conspirative, stabilite mai dinainte și cunoscute atît de CALMANOVICI, care scria bilețelele, cît și de KOFLER care le citea.

Un mare număr de astfel de bilete a fost găsit de organele de anchetă la domiciliul lui KOFLER și din examinarea acestora rezultă că singurul (dintre cei despre care s-a reținut că au desfășurat activitate îndreptată împotriva partidului) care nu avea nume conspirativ, este LUCRETIU PATRASCANU, ceea ce înseamnă că el nu era privit ca unul care desfășura vreo activitate în cercul acestora.

Atunci cînd s-a ivit ocazia de a anunța o știre referitoare la LUCRETIU PATRASCANU, în lipsa unui nume conspirativ, s-a utilizat inițialele numelui său ori o indicare ocolită a persoanei sale (Vol.45 pag.368; Vol.25 pag.13-14, 31-32, 37-38, 84-85; Vol.17 pag.220-221, 227-229).

4. E.CALMANOVICI și R.KOFLER, aflînd că, în primăvara anului 1944, STEFANESCU a fost vizitat de PATRASCANU, și considerînd că aceste vizite pun în pericol siguranța personală a celor din C.C.F. care și ei țineau legătura cu STEFANESCU, s-au alarmat și au anunțat Secretariatul Comitetului Central al Partidului.

Această situație rezultă din declarația lui KOFLER, citată mai sus (Vol.46 pag.125) care se coroborează cu ceea ce declară CALMANOVICI. Acesta a arătat:

"Îmi aduc aminte că în mod tangențial mi-a spus A.S. (ALEX. STEFANESCU) că a stat de vorbă cu LUCRETIU PATRASCANU. Cred că aceasta nu era în 1943 ci la începutul anului 1944. Nu mi-a spus și nu știu cine i-a făcut legătura" (Vol.23 pag.30)

Declarațiile lui KOFLER și CALMANOVICI sînt confirmate de răspunsul primit din partea Secretariatului C.C. la data de 28 iunie 1944 în care se arată următoarele:

"6.Despre legăturile lui tov.ANDREI (PATRASCANU) cu ION (STEFANESCU) și cu alte persoane, cred că nu trebuie să intereseze pe tov.de la C.C.F. Este un secret de muncă în afară de preocuparea lor. Ia măsura te rog ca despre acest lucru să nu se mai palavragească în interesul securității... 28.VI.1944" (Vol.47 pag.154).

Este evident că KOFLER și CALMANOVICI nu s-ar fi alarmat și mai ales nu ar fi cerut explicații Secretariatului C.C. al Partidului cu privire la vizitarea lui STEFANESCU de către PATRASCANU, dacă între ei pe de o parte și PATRASCANU pe de altă parte, ar fi existat legături pe linie de spionaj, cum s-a reținut.

5. În timpul războiului, pînă la începutul anului 1944, LUCRETIU PATRASCANU nu a avut legături organizate cu partidul și nu era în relații bune cu FORIS, care nici nu dorea restabilirea legăturilor cu PATRASCANU.

În legătură cu aceasta, KOFLER a declarat următoarele:

"În timpul războiului antisovietic, L.PATRASCANU a avut domiciliu forțat în vila din Poiana Tapului. În 1942-1943, fiind scurt timp la Tg.Jiu în lagăr, a fost din nou lăsat la Poiana Tapului... Prin 1943 FORIS m-a informat că a primit o scrisoare de la L.PATRASCANU care vrea să "evadeze" din Poiana Tapului și cere să fie trimis un om acolo să stea de vorbă.STEFAN FORIS m-a întrebat cine ar putea pleca și am propus pe tov. VIJOLI, care se putea deplasa ușor. FORIS a spus atunci că nu prea dorește ca L.PATRASCANU să vină pentru că va provoca numai buclucuri și greutate. El a venit pe la sfîrșitul lui 1943, singur la București și a început să ia legături cu de la sine putere. Astfel și ANTON ALEXANDRESCU, pe atunci conducătorul "grupului patriotic național țărănist" m-a informat prin ianuarie-februarie 1944, că L.PATRASCANU i-a trimis o întîlnire pentru a sta de vorbă. Eu i-am interzis atunci lui ANTON ALEXANDRESCU să iasă... (Vol.45 pag.377).

În aceeași problemă VICTORIA SIRBU a declarat:

"Cam pe la sfârșitul lunii februarie 1944, LUCRETIU PATRASCANU care avea domiciliu forțat, a trimis vorbă prin Apărare, că vrea să stea de vorbă cu cineva din conducerea partidului. Motiva această dorință că are legături pînă la palatul regal și că și palatul este pentru răsturnarea lui ANTONESCU. Pînă la data de mai sus nu s-a avut nici o legătură cu LUCRETIU PATRASCANU. Nu știu cînd s-a luat legătura cu el. (Vol. 54 pag.54).

Fapt este că în primăvara anului 1944 tot prin "Apărare" s-a transmis că LUCRETIU PATRASCANU cere să stea neapărat de vorbă cu cineva de la C.C. al partidului, avînd de comunicat lucruri foarte importante. Stiu că în legătură cu această știre, în martie 1944 în ședința ținută la COSTICA CISMARU la care au participat FORIS STEFAN, EMIL BODNARAS și PIRVULESCU CONSTANTIN s-a hotărît ca PIRVULESCU CONSTANTIN să stea de vorbă cu LUCRETIU PATRASCANU și să discute cu el în legătură cu cele ce are de comunicat" (Vol.58 pag.155).

Cît privește pe LUCRETIU PATRASCANU, acesta a arătat următoarele:

"Din 1938 pînă în 1944, timp de 6 ani, FORIS în mod consecvent a făcut totul să mă țină în afara oricărei munci, ba chiar a oricărei legături de Partid. Numai în decembrie 1940 am luat legătura cu TEO- dar după cîteva săptămîni am fost arestat și trimis în domiciliu forțat. Cît am stat în domiciliu forțat, 3 ani, deși la 130 km. de București, FORIS și conducerea de atunci nu numai că n-a încercat să-mi ajute o fugă din domiciliul forțat - lucru foarte ușor - dar n-a trimis măcar odată un tovarăș să stea de vorbă cu mine" (Vol.1 pag.55).

În aceste condiții, este evident că el nu avea nici un cuvînt de spus în acea vreme în problemele de conducere a activității desfășurate de partid și deci nu exista nici o rațiune pentru a fi convocat la ședințele despre care s-a reținut că ar fi fost organizate de ALEX.STEFANESCU acasă, pentru discutarea și stabilirea măsurilor ce urmau să fie luate în vederea destrămării din interior a partidului; aceasta, cu atît mai mult cu cît s-a reținut că la ședințe ar fi participat KOFLER și cu cei din Comisia Financiară, care aveau legătură cu partidul, iar plecarea clandestină din domiciliul forțat - dacă era realizabilă - era legată de mari riscuri și greutate, care nu justificau chemarea la consfătuiri a lui LUCRETIU

PATRASCANU numai pentru ca acesta să ia cunoștință de directivele lui STEFANESCU - căci un rol bine definit nu i s-a atribuit nici de anchetă și nici de instanță.

6. De altfel, este cu totul neverosimilă însăși întreaga activitate ce se pretinde că ar fi fost desfășurată sub egida lui ALEX.STEFANESCU, de către LUCRETIU PATRASCANU și ceilalți, nefiind de conceput ținerea de ședințe, consfătuiri, etc. cu participarea a 5-7 persoane într-o activitate prin excelență conspirativă cum este cea de spionaj.

x

x x

II. In legătură cu activitatea desfășurată de LUCRETIU PATRASCANU ca agent al serviciului de spionaj englez, după 23 August 1944 (trădare).

In această privință, după cum s-a mai arătat, s-a reținut că LUCRETIU PATRASCANU, după 23 August 1944, a transmis Serviciului de spionaj englez informații cu caracter secret atât prin ALEX. STEFANESCU, LENA CONSTANTE și HARY BRAUNER cât și cu ocazia contactului direct pe care l-a avut cu LE ROUGETEL atunci când s-a întâlnit cu acesta.

1. Cu privire la transmiterea de informații cu caracter secret prin ALEX.STEFANESCU și direct cu ocazia întâlnirii cu LE ROUGETEL.

Această învinuire a fost reținută ținându-se seama de următoarele:

- de faptul, deja reținut, că LUCRETIU PATRASCANU ar fi participat la consfătuirile secrete organizate sub patronajul lui AL.STEFANESCU, în perioada războiului până la 23 August 1944, despre care s-a vorbit mai sus la punctul I, și care - după cum s-a arătat - s-a dovedit a fi neîntemeiat;
- că în octombrie 1944, LUCRETIU PATRASCANU a avut la el acasă, cu ALEXANDRU STEFANESCU, o întrevedere organizată de EMIL CALMANOVICI;
- că a avut de asemenea în toamna anului 1944 la STEFANESCU acasă, o întrevedere cu LE ROUGETEL însărcinatul cu afaceri al Angliei și reprezentantul acestei țări în Comisia de Armistițiu;

- relatările unor coacuzăți care au arătat, în termeni generali, că LUCRETIU PATRASCANU, după 23 August 1944, a transmis informații cu caracter secret serviciului de spionaj englez, prin AL. STEFANESCU, cu care avea legături încă de la începutul războiului.

x

- În legătură cu întâlnirea de la domiciliul lui LUCRETIU PATRASCANU, din luna octombrie 1944.

Deși PATRASCANU nu recunoaște, o astfel de întâlnire a avut într-adevăr loc în luna octombrie 1944; aceasta rezultă din declarațiile lui EMIL CALMANOVICI și ALEX. STEFANESCU, fiecare redând însă în mod diferit împrejurările în care ea a avut loc.

Astfel, ALEX. STEFANESCU a arătat că l-a vizitat acasă pe PATRASCANU de două ori, odată pentru a răspunde unei invitații de i se făcuse de PATRASCANU, iar a doua oară pentru a-l invita la un ceai unde urma să vină și LE ROUGETEL.

În ce privește prima vizită, ALEXANDRU STEFANESCU a arătat că, prin septembrie - octombrie 1944, după ce l-a prevenit printr-un telefon pe LUCRETIU PATRASCANU, care se întorsese cu puțină vreme de la Moscova, unde fusese pentru a semna Convenția de Armistițiu, s-a dus la el acasă pentru a-i face o vizită, dat fiind că PATRASCANU își exprimase dorința de a-l vedea. A mai arătat că, cu acest prilej, PATRASCANU i-a povestit impresiile sale de la Moscova, după care, înainte de a se despărți, i-a făcut propunerea de a intra în guvern în calitate de titular al vreunui departament economic, lucru pe care el l-a refuzat (Vol.28 pag.236-237).

Despre cea de a doua vizită, pe care i-ar fi făcut-o lui PATRASCANU pentru a-l invita la un ceai, unde urma să mai vină și LE ROUGETEL, ALEXANDRU STEFANESCU a arătat că s-a produs după cca. două săptămâni de la prima vizită, că ea nu a durat decât un sfert de oră și că L. PATRASCANU a acceptat pe loc invitația, stabilind chiar ziua și ora când urma să aibă loc (Vol.28 pag.238).

STEFANESCU se înșeală însă în ceea ce privește cea de a doua vizită, care nu a avut loc, precum și asupra modului cum a ajuns să facă ceea ce desemnează el prin "prima vizită". Aceasta este în realitate unica vizită, făcută lui PATRASCANU.

Chiar el, printr-o altă declarație, a arătat următoarele: "L-am căutat și văzut din nou pe Dl. PATRASCANU și i-am adus la cunoștință dorința D-lui LE ROUGETEL. Am sugerat că ar fi foarte bine dacă ar mai veni cineva cu el, de exemplu, am adăugat

D-na PAUKER. Dl. PATRASCANU m-a întrebat, unde ar avea loc întâlnirea și i-am răspuns că dacă nu are nimic de obiectat, i-aș oferi o ceașcă cu ceai la mine acasă. Dl. PATRASCANU nu a promis dar mi-a spus că îmi va da răspunsul a doua zi prin telefon. A doua zi, mi-a telefonat că vine la mine și că speră că va putea veni și D-na ANA PAUKER. ...D-na ANA PAUKER nu a putut veni" (Vol.33 pag.50; Vol.28 pag.110).

Prin urmare, acceptarea invitației nu s-a făcut imediat cum a susținut prin celelalte declarații, ci acest lucru i-a fost comunicat a doua zi telefonic iar invitația a fost adresată nu numai lui PATRASCANU ci și unui alt conducător al Partidului.

Aceasta concordă cu ceea ce a declarat în mod consecvent, LUCRETIU PATRASCANU, care a susținut însă că invitația i-a fost făcută cu ocazia unei recepții, la Ministerul Afacerilor Externe. El a arătat următoarele:

"In octombrie 1944, la recepția de la Externe în onoarea Armistițiului, AL. STEFANESCU m-a invitat pe mine și prin mine pe unul din conducătorii Partidului să luăm ceaiul la el, că vrea să ne prezinte la amândoi pe ministrul Angliei, LE ROUGETEL chiar atunci venit în țară. Am amânat răspunsul pînă am vorbit cu acel conducător, care a refuzat invitația. La invitația lui STEFANESCU am răspuns afirmativ și m-am dus la acel ceai, unde mi-a prezentat pe ministrul Angliei - LE ROUGETEL" (Vol.2 pag.255).

In ce privește pe conducătorul de partid la care se referă PATRASCANU, el a arătat ulterior că acesta este ANA PAUKER și că ea a refuzat să primească invitația deoarece nu-l cunoștea pe STEFANESCU și nici nu avea vreo calitate oficială (Vol.14 pag.141).

Însăși ALEX. STEFANESCU pare să confirme printr-o altă declarație cele arătate de PATRASCANU:

"In altă ocaziune m-a întrebat (LE ROUGETEL) dacă-l cunosc pe Dl. PATRASCANU, i-am răspuns că-l cunosc din timpul războiului de asemenea dacă o cunosc pe D-na ANA PAUKER, la această întrebare am răspuns negativ, pentru că nu o cunoșteam pe D-na ANA PAUKER. Peste cîtva timp, întîlnindu-l pe Dl. PATRASCANU, i-am vorbit despre întrebarea lui LE ROUGETEL..." (vol.28 pag.35).

Din toate acestea reiese că cea de a doua vizită despre care vorbește STEFANESCU nu a avut loc și că el se află în eroare cu privire la locul în care a făcut invitația lui PATRASCANU.

STEFANESCU se află însă în eroare și cu privire la împrejurările în care a ajuns să facă "prima vizită" la PATRASCANU acasă. Explicațiile pe care le dă el în această privință nu satisfac, nefiind verosimil ca vizita să se fi produs în condițiile arătate de el, ca urmare a unei simple dorinți cu caracter formal și protocolar, exprimate de PATRASCANU, cu ocazia unei întâlniri întâmplătoare și nefiind lămurită problema de unde a cunoscut el numărul de telefon și adresa lui PATRASCANU.

Explicația în această privință, la anchetă, a adus-o însă EMIL CALMANOVICI, prin care STEFANESCU avea legătură cu partidul și care, prin mai multe declarații, a arătat că el a înlesnit această întrevvedere, redată în felul următor:

"După 23 August 1944, prin septembrie-octombrie, AL. STEFANESCU mi-a cerut o întâlnire cu PATRASCANU cu motivarea că vrea să se sfătuiască cu dînsul asupra propunerii ce i se făcea de a intra într-un guvern ce s-ar forma. Socot că am raportat la Secretariatul Partidului tovarășei ANA PAUKER aceasta fără ca să-mi aduc aminte cu certitudine absolută aceasta și că am primit răspunsul de a vorbi cu PATRASCANU direct. Am luat numărul de telefon al lui PATRASCANU de la Secretariatul Partidului. I-am telefonat lui PATRASCANU acasă care mi-a fixat întâlnirea pentru o după amiază cred ora 18 sau 17. M-am dus acolo cu ALEX. STEFANESCU la ora precisă. Am fost primiți la ușă de o femeie de serviciu și introduși în biroul lui PATRASCANU care ședea la biroul lui și care n-a venit în întâmpinare. PATRASCANU a rămas la locul lui la masa lui de lucru, iar noi ne-am așezat pe 2 scaune în partea opusă a acestui birou. Primirea a fost rece. Nu țin minte desfășurarea conversației. Stiu numai că mă simțeam stingherit. Răspunsul pe care l-a dat lui STEFANESCU a fost rezervat, neangajîndu-l pe PATRASCANU și nici Partidul. Nu am stat mult și am plecat împreună cu STEFANESCU cu mine" (Vol.23 pag. 227-228). (A se vedea și Vol.23 pag.201, 158).

Ulterior, în instanță, însăși STEFANESCU - probabil reamintindu-și - a arătat că la PATRASCANU a fost condus de CALMANOVICI cu privire la caracterul vizitei și a discuțiilor purtate, el s-a menținut pe linia celor arătate înainte (Vol.17 pag.182-183).

În ce privește pe LUCRETIU PATRASCANU el a negat tot timpul că ar fi primit vreodată acasă vizita lui STEFANESCU, a negat chiar că l-ar fi cunoscut pe CALMANOVICI, dar nu a contestat că a discutat cu STEFANESCU cu privire la intrarea acestuia în guvern,

sustinînd însă că această discuție a avut-o tot la recepția de la Ministerul Afacerilor Externe, cînd i s-a făcut și invitația în legătură cu LE ROUGETEL (Vol.2 pag.417).

Aceasta se datorește desigur faptului că nu și-a mai adus aminte de vizita lui STEFANESCU și nici de CALMANOVICI întrucît de la data vizitei și pînă la anchetă se scurseseră deja opt ani, iar pe CALMANOVICI l-a văzut doar cu acea ocazie, care nu era de natură să-i amintească de persoana acestuia. În legătură cu această problemă, CALMANOVICI, cu ocazia unui interogatoriu ce i s-a luat, în urma unui memoriu adresat de el organelor de partid în anul 1955, a arătat următoarele:

"Mai amintesc că la confruntarea cu PATRASCANU care a avut loc în anul 1951, înainte de această confruntare, anchetatorul șef, un colonel, a insistat foarte mult, de repetate ori, ca să nu răspund decît strict la întrebarea formulată de el și nu la întrebările pe care mi le va pune PATRASCANU.

Așa s-a făcut că PATRASCANU a contestat că am fost eu împreună cu STEFANESCU în octombrie 1944 la dînsul, spunîndu-mi că spun minciuni.

Eu sînt convins că PATRASCANU nu m-a ținut minte, că nu m-a văzut pînă atunci. Dacă însă i-aș fi spus că i-am dat un telefon din cancelaria secretarei ANA PAUKER și i-am cerut să vii la el, ar fi înțeles și-ar fi adus aminte, pentru că el m-a întrebat de unde aveam numărul lui de telefon. Am răspuns că numărul de telefon l-am luat în mod oficial de la cancelaria secretarei C.C. (A fost o prostie trebuia s-o las să dea ea telefon)...

După confruntare, anchetatorul maior mi-a spus că de ce i-am spus că am luat numărul de telefon oficial, trebuia să-i spun că l-am luat de la mama lui; de ce să mint d-le maior, am spus eu..." (Vol.168 pag.88).

In ce privește discuțiile care au avut loc cu acea ocazie așa cum rezultă din cele arătate anterior, acestea nu sînt de natură să ducă la concluzia existenței unor legături pe linie de spionaj între STEFANESCU și PATRASCANU.

- In legătură cu ^xîntîlnirea cu LE ROUGETEL

După cum s-a arătat mai înainte, această întîlnire a avut loc într-adevăr și ea a fost organizată la STEFANESCU acasă în condițiile menționate mai sus.

La întâlnire au participat STEFANESCU, PATRASCANU și LE ROUGETEL; cu această ocazie, s-a servit un ceai, iar discuția a durat circa o oră.

În ce privește scopul în care a fost făcută această invitație, la ceai, modul cum s-a desfășurat întâlnirea, precum și cu discuțiile care au avut loc, ALEX. STEFANESCU a arătat:

"Acesta din urmă (LE ROUGETEL) mă rugase cu câteva zile mai înainte să-i prezint dacă cunosc un fruntaș al Partidului Comunist Român, într-o întrevedere privată. I-am răspuns că-l cunosc pe LUCRETIU PATRASCANU și că aș putea să-l invit într-o după amiază la mine la un ceai, cu care prilej l-ar putea cunoaște" (Vol.28 pag.237).

"Dl. LE ROUGETEL mi-a spus: D-le. sîntem aici de câteva săptămîni și nu cunoaștem pe nimeni, am dori să cunoaștem și noi lumea aceasta și în special lumea progresistă. Cunoști pe cineva dintre comuniști? D-lea nu prea cunosc. Cunosc unu care este ministru. Eu i-am spus că cunosc numai un singur om, un ministru și pe acela poți să-l cunoști și D-ta., și mi-a spus că ar dori să nu-l cunoască în mod oficial, special, ci în mod privat individual... I-am spus că o să-l caut să-l invit la un ceai pe Dl. PATRASCANU și am să te invit și pe D-ta. dacă bineînțeles PATRASCANU acceptă invitația" (Vol.17 pag. 183).

"Această vizită pe care mi-a făcut-o d-nii LE ROUGETEL și LUCRETIU PATRASCANU, a durat circa o oră. După ce eu am făcut prezentările de rigoare, LUCRETIU PATRASCANU, împreună cu Dl. LE ROUGETEL s-au așezat pe o canapea mare de piele în biroul locuinței mele. Discuția s-a desfășurat în limba franceză și ea a avut un caracter formal, schimbîndu-se vorbele obișnuite de politețe și împărtășindu-se reciproc impresii banale din diferite călătorii.

Îmi amintesc astfel că s-a vorbit despre frumusețile Moscovei și în special despre unele realizări importante cum ar fi metropolitanul... De asemenea s-au făcut aprecieri asupra cursului operațiilor de război de pe toate fronturile și Dl. LE ROUGETEL și-a exprimat convingerea că Germania hitleristă se află în pragul prăbușirii definitive. Nu s-a discutat nimic în legătură cu situația politică existentă la acea epocă în țara noastră. Eu personal am participat foarte puțin la această discuție, plasînd doar din cînd în cînd cîte o observație. De altfel, față de situația mea de gazdă nici nu puteam avea o altă atitudine" (Vol.28 pag.239).

Cît privește pe LUCRETIU PATRASCANU, acesta, cu privire la aceleași aspecte, după ce a arătat cum a primit invitația pentru el și ANA PAUKER, a arătat următoarele:

"M-am simțit obligat deoarece aveam calitatea oficială de ministru și președinte al delegației care a semnat armistițiul. Am socotit în octombrie 1944 că nu pot să refuz de a cunoaște pe ministrul Angliei" (Vol.2 pag.255).

"Pe LE ROUGETEL mi l-a prezentat în octombrie 1944 AL.STEFANESCU - deoarece el venise ca ministru al Angliei și a voit să cunoască pe miniștrii comuniști - singurul în acel moment eram eu. Am acceptat invitația sa la AL.STEFANESCU, considerînd dorința lui ca normală, întrucît Anglia era atunci aliată U.S. și devenise și aliata României. Atunci a fost prima și ultima dată cînd l-am văzut. In afară de discuții generale n-am avut nici un fel de discuții cu el - dar amănunte nu pot preciza" (Vol.1 pag.371).

Din aceste declarații precum și din altele, deși rezultă că întîlnirea a avut într-adevăr loc, nu se poate trage concluzia că LUCRETIU PATRASCANU ar fi avut legături de spionaj cu LE ROUGETEL și că i-ar fi transmis, cu ocazia acestei întrevederi, informații cu caracter secret, cum s-a reținut în sarcina sa. Dimpotrivă, din cele arătate de PATRASCANU și STEFANESCU, - singurii în măsură a relata cele discutate cu ocazia întîlnirii - precum și din faptul că relatările lor se coroborează, concluzia care se desprinde este aceea că discuțiile purtate au avut un caracter general.

Mai trebuie de adăugat că la începutul anchetei LUCRETIU PATRASCANU nu a arătat nimic cu privire la întîlnirea pe care a avut-o cu LE ROUGETEL; fiind întrebat de ce nu a spus nimic, a declarat că a uitat de întîlnire și că apoi, aducîndu-și aminte de ea a negat în continuare, vroid să provoace o confruntare cu STEFANESCU spre a stabili caracterul banal al întîlnirii și a discuțiilor purtate (Vol.1 pag.181, 318; Vol.14 pag.141).

Aceasta însă nu poate schimba cu nimic concluzia ce se poate trage cu privire la acest capăt de învinuire.

x

- In ce privește relatările unor coacuzati privind legăturile ce au existat între PATRASCANU și STEFANESCU după 23 August 1944, cu privire la transmiterea de informații cu caracter secret serviciului de spionaj englez.

Astfel de relatări au fost făcute de următorii coacuzati: H.ZILBER și J.BERMAN.

a/. HERBERT ZILBER a declarat în instanță că știe încă dinainte de 23 August 1944, de la PATRASCANU, despre legăturile acestuia, prin ALEX. STEFANESCU, cu serviciul englez de spionaj. El a arătat că, după 23 August 1944, discutînd cu PATRASCANU s-a căzut de acord ca PATRASCANU să mențină legătura cu STEFANESCU iar pentru controlul informațiilor să existe și o altă linie prin LENA CONSTANTE și BERMAN, iar în cazul cînd LENA CONSTANTE ar fi căzut el i-a recomandat lui PATRASCANU pe H. BRAUNER.

Pe ceea ce a declarat ZILBER nu se poate pune bază deoarece:

- Deși a fost anchetat tot timpul încă de la data de 6 februarie 1948, în stare de arest, totuși timp de 4 ani și jumătate, ZILBER nu a arătat nimic în sensul că LUCRETIU PATRASCANU ar fi desfășurat vreo activitate de spionaj; prima declarație avînd acest caracter a fost dată deabia la 25 septembrie 1952. De menționat că în tot acest timp, ZILBER a dat numeroase declarații în care, în alte privințe, nu l-a menajat pe PATRASCANU iar ancheta a insistat continuu în ceea ce privește problema spionajului încă de la data de 26 decembrie 1949.
- În cursul anchetei, referindu-se la unele "discuții" ale sale cu PATRASCANU privind relațiile dintre STEFANESCU și PATRASCANU și la așa zisele fapte săvîrșite de aceștia împreună, înainte și după 23 August 1944, ZILBER a arătat că a spus tot ce știa și că din primăvara anului 1946, nu a mai discutat cu PATRASCANU nimic referitor la STEFANESCU (Vol.39 pag.281-284). Or, cu acea ocazie, ZILBER nu s-a referit cu nimic la aspectele relatate în instanță, ceea ce demonstrează, odată în plus, în legătură cu învinuirile ce le aduce lui PATRASCANU, neseriozitatea și nesinceritatea sa.
- Pentru a relata cele de mai sus, ZILBER s-arereferit la discuțiile și înțelegerile pe care pretinde că le-ar fi avut cu LUCRETIU PATRASCANU. Or, acesta nu a recunoscut faptele relatate de ZILBER iar alte probe care să demonstreze realitatea celor declarate de ZILBER nu există. Însăși ZILBER îl descrie pe LUCRETIU PATRASCANU ca pe un om care nu se angajează nici odată din prudență (Vol.37 pag.435) ca pe un om tăcut pînă la muțenie (Vol.35 pag.446) astfel încît nu se

explică în nici un fel "confidențele" făcute cu atîta ușurință lui ZILBER și privind relațiile sale cu spionajul englez; aceasta cu atît mai mult cu cît LUCRETIU PATRASCANU știa că ZILBER lucrează pentru serviciul de informații sovietic, ceea ce îi impunea o prudență deosebită.

- După judecarea procesului, ZILBER a arătat că declarațiile sale acuzatoare nu exprimă realitatea și că i-au fost smulse prin constrîngere.

- Intr-un memoriu adresat de el conducerii de stat în ziua de 2 februarie 1966 se arată:

"Pentru a mă convinge am fost bătut o primă dată în noaptea de 17/18 septembrie 1952 și pentru a mă îndemna să nu ezit, am fost bătut de trei ori la tălpi în noaptea de 24/25 septembrie 1952. Am înțeles despre ce este vorba și m-am declarat agent de siguranță, spion anglo-american... Bineînțeles că în numeroase declarații am declarat toate complicitățile. Apoi a urmat procesul. Pentru a evita glonțul mi-am susținut declarațiile".

De asemenea, printr-un memoriu adresat din închisoare Comisiei Controlului de Partid, în iunie 1963, el a arătat:

"...sînt gata oricînd să dovedesc în fața oricărui for de partid că atît declarațiile mele din perioada 1952-1954, cît și cele ale martorilor acuzatori sînt în întregime false" (Vol. 181 pag.28).

Revelatoriu este ceea ce a arătat ZILBER, încă din cursul anchetei, la data de 12februarie 1950:

"Am tras însă concluzia că excluderea, arestarea și tratamentul la care fusesem supus sînt numai din cauza prieteniei cu PATRASCANU. Mai tîrziu am găsit la closet un rest de ziar în care era tocmai pasagiul din rezoluția plenarei C.C. cu privire la PATRASCANU. L-am citit de o sută de ori și nu-mi venea să cred ochilor ceea ce citeam. Mi-am zis ori nu știu nimic și textul este un pretext pentru a lichida un om nesuferit de secretariat, ori textul este provizoriu în așteptarea probelor pentru alte vini prezumate. Dar eu ce știu despre ANDREI? Are vreo vină? Nu, nici una. Deci pot fi întrebant oricît, asta nu va duce la nimic" (Vol.38 pag.106).

b/. JAK BERMAN a declarat în instanță că LUCRETIU PATRASCANU s-ar fi întâlnit după 23 August 1944 cu ALEX. STEFANESCU de vreo 10-15 ori și i-ar fi transmis informații politice, despre situația din C.C., atitudinea membrilor acestuia și proiectele partidului.

Nici pe ceea ce declară acest coacuzat nu se poate pune bază deoarece:

- În cursul anchetei BERMAN a dat numeroase declarații contradictorii și s-a constatat, atunci când faptele relatate erau controlabile, că în numeroase situații a spus neadevăruri, așa cum s-a arătat mai sus la punctul I. (Vol.35 pag.80,149,257,324-325,328-329).
- Spre deosebire de cele arătate în instanță, în legătură cu întâlnirile dintre STEFANESCU și PATRASCANU, la anchetă, a declarat că acestea sînt în număr mult mai mare - cca. 28 (Vol.35 pag.129).
- Nici o altă probă nu coroborează arătările lui BERMAN

2. Cu privire la transmiterea de informații cu caracter secret prin LENA CONSTANTE.

La baza acestei învinuiri stă declarația dată în instanță de LENA CONSTANTE, care a arătat în esență, următoarele:

În anul 1937 a cunoscut pe NICOL GROS, inginer petrolist și agent al serviciului de spionaj englez, cu care s-a împrietenit procurîndu-i ulterior informații. În anul 1940, GROS a plecat din țară și nu a mai avut legături cu el pînă în toamna 1944, cînd i-a trimis un mesagiu prin care îi cerea să-i trimită informații. Ulterior, LUCRETIU PATRASCANU i-a dat informații, știind că sînt pentru serviciul de informații englez. Unele informații le-a trimis lui NICOLE GROS, prin BUTLER de la legația engleză, iar altele prin VERA MELANOVA funcționară la legația cehoslovacă din București și LETITIA BARBU, soția fostului consilier economic al legației române de la Londra. La început i-a comunicat lui GROS că PATRASCANU este împotriva partidului comunist și pentru colaborare cu burghezia, iar apoi i-a trimis o serie de informații în legătură cu cheltuielile de armistițiu, numărul membrilor P.C.R., despre crizele de guvern care se succedau.

Pe această declarație nu se poate pune bază pentru următoarele motive:

1. In cursul anchetei a prezentat faptele in alt mod si chiar in diferite versiuni, uneori contradictorii, declaratiile date de LENA CONSTANTE, pentru a capata forma relatarilor din instantă, evoluind in felul urmator:

- Despre asa zisa activitate de spionaj desfășurată de ea împreună cu LUCRETIU PATRASCANU, LENA CONSTANTE a început să vorbească în luna aprilie 1951, deși ea era anchetată încă din 1948. Astfel, în declarația dată în ziua de 28 aprilie 1951 - deci după aproape 3 ani de la începerea cercetărilor - ea a arătat în esență că activitatea informativă în legătură cu N.GROSS a început-o în anul 1945, în urma unei scrisori primite de la acesta prin ambasada engleză.

- Ea a precizat că i-a trimis trei scrisori cu conținut informativ, una la sfârșitul anului 1945, prin LETITIA BARBU, alta în toamna anului 1946 prin mama LETITIEI BARBU, iar a patra de la Ankara atunci când s-a aflat în această localitate. A mai arătat că "PATRASCANU știa de corespondența mea cu NICOLE GROSS și de faptul că-i transmit informațiile pe care le aflu de la el cum și activitatea lui" (Vol.65 pag.242-245).

- La data de 8 ianuarie 1952, LENA CONSTANTE a retractat în întregime declarațiile în care vorbea despre spionaj arătând că tot ce a spus sînt fapte inventate, necorespunzătoare realității. Ea arată, printre altele, următoarele:

"Am declarat fals că am trimis scrisori informative lui NICOL GROSS... Am declarat fals ca să întăresc această minciună și să-i dau aspect de realitate că PATRASCANU știa de aceste informații. Totuși, timp de 15 luni, eu am fost permanent întrebată cu insistență despre legăturile mele informative cu NICOL GROSS. Dacă eu aș fi avut cu el cea mai mică legătură de acest fel, ar fi fost imposibil să nu fie amestecați și alții și deci văzînd persistența anchetei aș fi putut înțelege că vreunul dintre ei fiind amestecat a mărturisit și deci aș fi mărturisit și eu. Dar eu nu făcusem absolut nimic, deci în capul meu mi-am făcut supoziția care apoi s-a schimbat în certitudine că mi se cere să declar ceea ce nu făcusem pentru ca în procesul PATRASCANU să existe și o legătură cu străinătatea, pe care eu nu știam să o fi avut el vreodată. Felul în care dl.anchetator îmi spunea că ZILBER și PATRASCANU au mărturisit legătura lor cu NICOL GROSS, legătură ce eu știam că nu a existat nici odată, întărea convingerea mea.

În cursul lunii aprilie 1950, în cursul anchetei fiind deja de luni de zile subalimentată - am fost timp de 12 zile împiedicată să dorm mai mult de 3 ore pe zi și chiar în aceste ore de somn eram chemată la anchetă. În restul timpului eram mereu supravegheată să nu închid ochii și tot timpul mi se spunea că sînt o "proastă" că nu recunosc relațiile mele cu GROSS și că asta este "singurul drum bun pe care trebuie să-l aleg". Aceste vorbe, mie mi se păreau că se datorează faptului că dl.anchetator știe că eu nu sînt vinovată, dar vrea să mă convingă să declar fals, din motive, credeam eu, politice, în legătură cu PATRASCANU. Mai îmi spunea că dacă vreodată îndrăznesc să desmint vreun lucru declarat situația mea va fi mai grea.

În ziua de 28 sau 29 aprilie la prînz am declarat d-lui anchetator că am dat informații lui GROSS, dar în aceeași seară și din sinceritate dar și de frică, că dacă poate el nu a avut intenția să-mi ceară o minciună, mă va prinde ușor ulterior, eu neștiind bine cum să combin bine minciuna ca să pară verosimilă, i-am mărturisit că am mințit... Cînd am mărturisit seara că am mințit, domnul anchetator mi-a spus că el are declarația mea iscălită și că o consideră bună orice aș mai spune eu. Acest lucru, plus promisiunea lui că dacă fac dificultăți anchetei, pedeapsa luată pe baza acestei declarații va fi mai grea, m-a întărit în convingerea mea că mi se cere o minciună și a doua zi am spus iar că mențin declarația. Nu am fost însă în stare să suport remușcările de conștiință ce le aveam și apoi mă gîndeam că sînt nevoită dacă merg pe drumul acesta să-l vîr și pe PATRASCANU în această minciună și atunci după 4 sau 5 zile am spus iar că nu pot minți mai departe, la care am fost amenințată cu arestarea părinților mei, dl.anchetator scriind ordinul în fața mea, dînd și un telefon și spunîndu-mi că-mi dă timp pînă a doua zi de dimineață. Ingrozită la gîndul arestării acestor bătrîni, mi-am spus că trebuie să duc minciuna pe drumul dictat de anchetă" ... (Vol.66 pag.65-68).

- Ulterior, la 23 octombrie 1952, reluîndu-se problema transmiterii de informații, LENA CONSTANTE, de data aceasta plasează începuturile acestei activități cu cîțiva ani mai înainte, în anii 1939-1940, arătînd că un timp legătura cu NICOL GROSS a fost

întreruptă și apoi reluată prin col.EISINGHER în septembrie 1944, în alte condiții și în alt mod decât cele arătate în aprilie 1951, când a arătat că legătura a luat-o la începutul anului 1945 prin BUTLER (versiune reluată apoi în instanță). (Vol.66 pag.195-201).

Deci, sintetizînd, între declarațiile date în cursul anchetei și cea din instanță sînt următoarele deosebiri:

- prin declarația din aprilie 1951 LENA CONSTANTE plesează începutul activității de spionaj desfășurate de ea în primele luni ale anului 1945, în timp ce prin declarația dată la 23 octombrie 1952 și în instanță, indică perioada 1939-1940, arătînd că după război, este vorba de o reluare a activității;
- în declarația din 1951, arată că după război cel ce a determinat-o să desfășoare activitate de spionaj a fost BUTLER, în timp ce prin declarația din 1952 și din instanță, îl arată pe EISINGHER;
- prin declarația din aprilie 1951 arată că scrisoarea trimisă prin BUTLER nu conținea nimic important, în timp ce ulterior a arătat că prin aceasta a transmis informații obținute de la PATRASCANU;
- în aprilie 1951 a arătat că în afară de scrisoarea trimisă prin BUTLER, a mai trimis lui GROSS încă trei scrisori cu informații, una expediată personal prin poștă de la Ankara, alta prin LETITIA BARBU iar a treia prin mama LETITIEI BARBU; ulterior ea a arătat că informațiile le-a transmis prin BUTLER, LETITIA BARBU și VERA MELANOVA.

Este important de semnalat că LENA CONSTANTE arătase și mai înainte, la data de 15 martie 1950, că a trimis în străinătate prin VERA MELANOVA o scrisoare, dar cu acea ocazie s-a referit la un alt conținut al scrisorii decât cel arătat ulterior. Ea a arătat atunci următoarele:

"În timpul cît PATRASCANU era la Paris pentru Conferința Păcii circulau tot felul de șvonuri despre situația lui. Aceste șvonuri cu toate că erau auzite de toată lumea, nu dăduseră naștere la nici o acțiune de punere la punct din partea partidului, și asta ne îngrijora pe noi.

Deci vroiam să-i comunicăm lui PATRASCANU acestea și să-l facem să vie mai curînd în țară, măcar pentru cîteva zile pentru ca să puie lucrurile la punct. Discuția noastră consta în a găsi un mijloc secret în a comunica cu el.

Eu îl chemasem într-o seară la telefon la Paris dar natural că spunându-le să vie mai repede, că e nevoie de ELENA la teatru, n-au înțeles nimic și au apărut chiar mirați de această intervenție. RUPERIAN pe de altă parte le-a trimis atunci o scrisoare, iar eu am hotărât de acord cu toți (este vorba de unii subalterni și intimi ai lui PATRASCANU n.n.) să trimit alta. Am trimis-o printr-o cunoștință de a mea de la legația Cehă, VERA MELANOVA. O cunoșteam pentru că venind în țară de la Londra ca funcționară la legație îmi fusese recomandată de NICOLE GROSS care o cunoscuse acolo și care mă ruga să o ajut să-și găsească casă și să se descurce în București unde nu mai fusese" (Vol.64 pag.187-188; a se vedea și pag.197-198).

- De altfel, și în problema relațiilor cu N.GROSS, LENA CONSTANTE arătase mai înainte de aprilie 1951, în mod constant, că nu este vorba să fi desfășurat împreună cu el vreo activitate ilegală, ci că între ei au existat relații de prietenie, [REDACTED] încă dinainte de război când acesta trăia în România. N.GROSS plecând din țară în anul 1940, din cauza persecuțiilor rasiale și stabilindu-se în Israel și apoi în Anglia, i-a girat interesele sale în țară în perioada războiului. După terminarea acestuia, la inițiativa lui N.GROSS, s-au reluat legăturile anterioare, trimițându-i-se din partea lui N.GROSS și a mamei acestuia, unele cadouri, făcându-se un schimb de câteva scrisori și realizându-se și o întâlnire la Praga, în anul 1947, unde N.GROSS venise în interes de afaceri și [REDACTED] (Vol.64 pag.83, 197, 252; Vol.65 pag.44-46, 73-75, 180).

- Cât privește pe PATRASCANU el nu a recunoscut transmiterea de informații prin LENA CONSTANTE, împrejurare care impunea confruntarea lor, ceea ce nici ancheta și nici instanța nu au făcut (Vol.2 pag.93; Vol.14 pag.215-216).

În schimb, relatările sale, referitoare la natura relațiilor lor dintre N.GROSS și LENA CONSTANTE, corespund cu ceea ce a arătat aceasta înainte de aprilie 1951 și anume că din ceea ce a aflat el de la LENA CONSTANTE știe că relațiile dintre cei doi au fost [REDACTED] iar nu de spionaj (Vol.14 pag.547-550).

În aceste condiții devine evident că pe declarațiile LENEI CONSTANTE care indică vinovăția lui LUCRETIU PATRASCANU pentru trădare, nu se poate pune nici o bază și trebuie înlăturate.

3. Cu privire la trimiterea de informații cu caracter secret prin HARRY BRAUNER.

La baza acestei învinuiri stă declarația dată în instanță de coacuzatul HARRY BRAUNER prin care se pretinde că LUCRETIU PATRASCANU a transmis de asemenea serviciului de spionaj englez informații cu caracter secret.

Acesta a declarat în instanță următoarele:

"În toamna anului 1945, m-a chemat LE ROUGETEL, spion camunflat, care mi-a propus să reiau activitatea de spionaj... I-am vorbit atunci despre activitatea contrarevoluționară a lui PATRASCANU, despre legăturile lui cu partidele istorice, despre scopul pe care-l urmărește. Tot ceea ce eu i-am spus, LE ROUGETEL a ascultat cu multă atenție, nu mi-a spus nimic, ceea ce mi-a dat impresia că cunoștea foarte bine legăturile mele cu PATRASCANU, că nu era un secret că mă cunoșteam cu PATRASCANU...

Informațiile pe care le-am dat lui QUI PAUKER le obțineam de la ZILBER și PATRASCANU. Aceasta pînă în 1947" (Vol.21 pag. 69 și 70; Vol.17 pag.103).

Această declarație nu poate justifica reținerea învinuirii pentru următoarele motive:

- Fiind arestat încă de la data de 27 ianuarie 1950, ^{nu} BRAUNER/a arătat timp de aproape doi ani nimic din care să rezulte că PATRASCANU s-ar face vinovat de trădare, deși el a fost cercetat și întrebat insistent de mai multe ori cu privire la legăturile lui PATRASCANU cu străinii și a faptelor de tot felul săvîrșite de el; de menționat că în alte privințe el nu l-a menajat pe PATRASCANU (Ex.decl.din 2.II.1950. Vol.61 pag.106-111).

- Prima declarație a lui BRAUNER, indicînd vinovăția lui PATRASCANU în legătură cu acest aspect al învinuirii, a fost dată la 23 decembrie 1952. BRAUNER a declarat că, fiind invitat să-l vadă pe LE ROUGETEL (însărcinatul cu afaceri al Angliei) și informîndu-l despre aceasta și pe PATRASCANU, acesta i-a cerut să-i comunice lui LE ROUGETEL ca fiind auzite de la el, următoarele:

"Partidul dorește ca bazîndu-se pe sprijinul și prezența armatei sovietice să desființeze partidele istorice, că în acest fel partidul comunist va rupe orice legături cu țările capitaliste și că este nevoie de o intervenție energică din partea anglo-americanilor... că partidul comunist duce o permanentă acțiune de izolare a României de țările apusene, acțiune pe

cale culturală prin ARLUS și Institutul Sovieto-Român și că ar fi necesară o acțiune de propagandă din partea Angliei și Americii care nu se manifestă în nici un fel... că el PATRASCANU este împotriva unor acțiuni ale partidului".

BRAUNER a mai adăugat că a transmis cele solicitate de PATRASCANU, fără însă a-i spune lui LE ROUGETEL că sînt din partea acestuia (Vol.61 pag.235-236).

Faptele relatate în acest fel de BRAUNER, mai ales după o tăcere de doi ani, sînt neverosimile datorită faptului că PATRASCANU nu avea o părere prea bună despre el și că - după cum declară însăși BRAUNER - nu avea cu el nici odată discuții politice, astfel că nu este de presupus că i-a cerut să transmită un mesaj lui LE ROUGETEL (Vol.10 pag.114-115).

De altfel, după puțină vreme, la data de 4 februarie 1953 BRAUNER prezintă faptele în alt mod, arătînd că vizita la LE ROUGETEL a făcut-o din proprie inițiativă și că despre această vizită i-a vorbit lui LUCRETIU PATRASCANU abia după efectuarea ei, nemai susținînd că ar fi avut vreo discuție prealabilă cu acesta (Vol.61 pag.318-319).

Aceasta este, de altfel, varianta pe care a promovat-o în instanță, ținînd seamă că la proces nu se mai vorbește de discuția prealabilă avută cu PATRASCANU, el retractînd implicit declarația din 23 decembrie 1952.

- În ce privește partea finală a declarației date în instanță, referitoare la informațiile transmise, trebuie de reținut că BRAUNER nu precizează modul în care a obținut informațiile date spionului QUI PAUKER. Această precizare a făcut-o însă la anchetă, arătînd că informațiile date acestuia constau din cele ce auzea discutîndu-se cu prilejul convorbirilor ce aveau loc la PATRASCANU acasă, ceea ce exclude - chiar în ipoteza că cele auzite erau de oarecare importanță - intenția din partea lui PATRASCANU și deci ideea de trădare. În ce privește felul informațiilor trimise, BRAUNER nu dă amănunte ci vorbește la general, referindu-se la acordurile cu Uniunea Sovietică și executarea armistițiului (Vol. 61 pag.264).

- Revelatoare în legătură cu modul cum trebuie apreciate declarațiile lui BRAUNER este declarația acestuia din 16 februarie 1950 în care arată următoarele:

"M-am străduit din toate puterile, după izolarea lui PATRASCANU, să arăt că n-am avut nimic comun, că n-am nimic comun față de atitudinea lui ideologică sau, mai grav, după cum s-a comunicat în ultima vreme, față de trădarea lui, de care nu bănuiam în nici un caz (Vol.60 pag.32).

De altfel, după proces, BRAUNER a afirmat despre procesul său că "totul a fost o înscenare" (Vol.183 pag.4).

În concluzie, din cele reeșite din materialul documentar studiat, nu rezultă că LUCRETIU PATRASCANU să fi trimis serviciului de spionaj englez prin HARY BRAUNER, informații cu caracter secret.

III. În legătură cu activitatea desfășurată de LUCRETIU PATRASCANU ca agent al spionajului american.

În această privință, printre altele, s-a reținut că după 23 August 1944, a avut întâlniri cu spionii americani MADISON și ROBERTS, cărora le-a transmis informații cu caracter secret privind situația politică și economică a țării, executarea armistițiului cât și unele hotărâri ale G.C. al P.C.R. și ale guvernului.

Pe linia contactelor cu MADISON au fost reținute două momente principale:

- Întâlnirea dintre LUCRETIU PATRASCANU și MADISON în anul 1945 la locuința lui LENA CONSTANTE;
- Întâlnirile dintre LUCRETIU PATRASCANU și MADISON în vara anului 1947 la Paris, la locuința lui TOROSIAN

De asemenea s-a reținut că PATRASCANU a transmis unele informații lui SCHUYLER și BURTON BERY, spioni americani.

La baza acestor învinuiri stau declarațiile LENEI CONSTANTE, HERBERT ZILBER, ELENA PATRASCANU, HARY BRAUNER și HERANT TOROSIAN.

Din documente reese că PATRASCANU a avut o întâlnire cu acești americani la locuința LENEI CONSTANTE.

Din recunoașterile lui PATRASCANU precum și din declarațiile date de ZILBER, ELENA PATRASCANU și LENA CONSTANTE pînă în toamna anului 1952 reese că, în 1945, ZILBER a fost recrutat ca agent al organelor sovietice de informații precum și al serviciului nostru secret de informații. Pe această linie, el a primit sarcina să intre în legătură cu ofițeri americani, lucru pe care l-a făcut. ZILBER i-a destăinuit aceasta lui PATRASCANU, spunîndu-i referitor la MADISON că este muncitor tipograf și membru al partidului comunist american (Vol.37 pag.549; Vol.39 pag.238-241; Vol.88 pag.39).

În cursul anului 1945 sau 1946, ZILBER i-a propus lui PATRASCANU să-l întâlnească pe MADISON deoarece acesta dorește să cunoască pe unii fruntași comuniști din țara noastră.

PATRASCANU, deși inițial a avut unele rezerve, ulterior socotind - spune el - că în acest fel îl va ajuta pe ZILBER în în-

deplinirea sarcinei primite de la organele de informații și în același timp el personal va avea ocazia să cunoască un comunist american, a acceptat propunerea, atrăgându-i atenția lui ZILBER să organizeze această întâlnire de așa manieră ca să nu aibă un caracter oficial (Vol.38 pag.304-305; Vol.14 pag.194).

Incepînd din toamna anului 1952, ZILBER și-a schimbat declarațiile, ajungînd să arate în final că atît el cît și PATRASCANU, avînd legături cu spionajul american, întâlnirea a fost organizată pentru a se discuta probleme pe această linie.

De asemenea, s-au obținut și de la LENA CONSTANTE declarații prin care se confirmau parțial unele din aspectele arătate de ZILBER.

x

Cu privire la faptul că ZILBER avea sarcini în legătură cu americanii, acesta a arătat:

"În luna mai 1945, s-a prezentat la biroul meu, MIHAI SIMION care mi-a cerut să-i dau note scrise asupra discuțiilor mele cu MADISON... De atunci i-am dat lui M.SIMION note scrise asupra discuțiilor mele cu MADISON" (Vol.39 pag.53).

"Spre sfîrșitul lunii septembrie sau octombrie 1945, MIHAI SIMION mi-a spus să mă duc în Aleea Zoe (fostul sediu al Partidului) deoarece PETRESCU voia să-mi vorbească. La ora consemnată m-am dus în Aleea Zoe unde l-am întîlnit pe PETRESCU. M-a luat într-o odaie unde nu mai era altcineva și mi-a spus că (reproduc aproape textual): "pînă cînd sovieticii își vor face un serviciu propriu de contra-informații în București, noi (adică Partidul) trebuie să-i ajutăm. Este o chestie de inteligență și de tact!" Astfel am aflat că PETEA PETRESCU face parte din serviciul sovietic de contra-informații. După această întrevvedere PETRESCU (PETEA GONCEARUC - n.n.) a venit de cîteva ori la mine la birou sau acasă. Spre sfîrșitul anului 1945 sau în ianuarie 1946, mi-a spus că serviciul său a dat lui A.I.VISINSKI (care venise în București cu HARRIMAN și CLARK-CAN), informații asupra activității americanilor la București și i-a dat și unele informații de la mine" (Vol.39 pag.55-56).

În aceeași declarație, ZILBER pretinde că și după plecarea lui MADISON a continuat să poarte corespondență cu acesta, informînd în același timp pe PETEA. Astfel:

"În toamna lui 1945, cînd am primit prima scrisoare de la MADISON și i-am spus conținutul PETEA mi-a spus: "MADISON este băiat bun. Noi i-am dat o legătură în străinătate" Spre sfîrșitul anului 1945 cînd am primit a doua scrisoare de la MADISON și i-am predat-o, l-am întrebat pe PETEA dacă să-i răspund... (Vol.39 pag.238-241).

- PETEA GONCEARUC, fost reprezentant al organelor sovietice de informații și ulterior șef al serviciului nostru de informații, a confirmat cele spuse de ZILBER (Vol.40 pag.105-110).

De asemenea, el a confirmat faptul că legătura ZILBER-MADISON era o acțiune pe linia serviciului sovietic de contra-informații, în care sens el a arătat:

"Aduc aminte foarte vag despre faptul că HERBERT ZILBER mi-a citit sau chiar și mi-ar fi predat o scrisoare scrisă lui din partea lui MADISON... În eventualitatea dacă am primit vreo scrisoare ea trebuia fi predată superiorului meu - tov.lt.colonel ZDOV NICOLAE PETROVICI. Eu nu aveam arhiva proprie, întreg material obișnuit era regulat predat lui tov.ZUDOV. Deci dacă exista o astfel de scrisoare dînsa împreună cu traducerea în limba rusă a fost predată"(Vol.40 pag.103).

Referitor la modul cum s-a ajuns la organizarea întîlnirii la data de 11 noiembrie 1950, ZILBER a arătat:

"Spre sfîrșitul lunii iulie sau începutul lui august 1945, mi-a povestit (MADISON) că va pleca în curînd și de aceia vizitează pe toți conducătorii politici. M-a întrebat dacă nu pot să-i aranjez o întrevvedere cu PATRASCANU. Am vorbit cu acesta. Ii povestisem mai înainte că este un simpatizant care ne-a făcut servicii. Totuși PATRASCANU ezita spunîndu-mi că discuțiile cu americanii nu sînt bine văzute la Partid. I-am spus că nu înțeleg această fobie care ne face numai rău. Americanii își închipuiesc că le sîntem dușmani. Spune-le cîteva cuvinte din care să rezulte că sîntem prieteni. Vrei? PATRASCANU a acceptat: "Bine am să le spun cîteva cuvinte dar nu vreau să se afle la Partid. Aranjează să ne întîlnim la LENA"

I-am spus LENEI CONSTANTE că trebuie să mă întîlnesc seara la dînsa cu PATRASCANU, dar cum ea pleca în oraș am rugat-o să-mi lase cheia. La 8,30 am venit cu MADISON și ROBERTS. După cîteva minute a venit și PATRASCANU. După alte 10-15 minute a venit ELENA PATRASCANU. Nu țin minte dacă a venit singură sau cu LENA CONSTANTE. Uneori am impresia că și aceasta era de față.

Discuția a început înainte de sosirea ELENEI PATRASCANU și a continuat după aceea ~~trei~~ 20 minute. La câteva zile după aceea MADISON mi-a spus: LUCA ne-a vorbit ca în Scînteia, PATRASCANU ca în codul bunelor maniere" (Vol.38 pag.304-305).

Semnificativ este ceea ce ZILBER, în aceeași declarație, arată - cu privire la conținutul discuțiilor, rezultînd în final că el nu a reținut prea multe, convorbirea avînd un caracter banal. Iată ce relatează în această privință:

"Eu am păstrat permanent impresia că am făcut ceva rău, nepermis. Astăzi sînt absolut sigur că nu din cauza conținutului discuției ci pentru că nu am anunțat lui PETEA...

De aceea cînd am fost întrebant despre "relațiile mele cu străinii" am omis intenționat această întrevvedere.

Cînd m-am hotărît s-o spun aveam convingerea că este ceva grav, dar cînd am făcut un efort să-mi amintesc ce am discutat, am fost incapabil să-mi amintesc un singur cuvînt.

Totuși eu tradusesem aproximativ jumătate din conversație.

Rînd pe rînd mi-au venit prin minte următoarele expresii la început: "Spuneți la Washington..." "Spuneți în Statele Unite..."

Astăzi pentru mine nu mai încap îndoială că febra anchetei, convingerea adîncă că am făcut ceva rău, teama de a spune pentru a nu denunța pe PATRASCANU, m-au făcut să atribui faptului o gravitate pe care n-a avut-o" (Vol.38 pag.304).

Intr-un mod asemănător declară și la data de 25 august 1951 cînd fiind întrebant cu privire la conținutul discuției avute cu MADISON a arătat printre altele:

"A doua cauză este vagul celor spuse de PATRASCANU, care n-a avut nimic precis, nici un cuvînt care să angajeze" (Vol.38 pag.553).

Ulterior, și cu alte declarații ZILBER afirmă că nu-și aduce aminte de conținutul discuției (Vol.39 pag.34).

Privitor la această chestiune, LUCRETIU PATRASCANU, încă în interogatoriile luate în anul 1949, recunoaște realitatea întîlnirii cu MADISON și ROBERTS, afirmînd ca și ceilalți, că organizarea ei a fost efectuată de ZILBER.

Referitor la scopul acestei întîlniri el spune:

"Stiam că BELU ZILBER lucra pentru un organ sovietic de informații, lucru pe care mi l-a afirmat..."

Stiam că legătura lui BELU cu acest organ o ținea tov.PETEA, un vechi membru de partid, fost mulți ani la Doftana, ceea

ce era pentru mine o garanție în plus că BELU nu mințea, atunci când făcea asemenea afirmație asupra însărcinărilor primite. La sfârșitul lui 1945 sau începutul anului 1946, BELU mi-a spus că unul din americanii cu care avea el legături urma să plece în America, fiind desconcentrat. Mi-a spus că este un membru al P.C.American, că ia atitudine în cercurile americane favorabile nouă și că tocmai pentru a întări opiniile lui favorabile nouă, înțeleg regimului nostru, ar fi bine să-l văd și să stau de vorbă.

Cum nu vedeam nici o împiedicare de a face acest serviciu, socotind că este chiar bine ca un american să fie întărit în atitudinea favorabilă regimului nostru, atât de atacat atunci de național-țărăniști, am acceptat să-l aducă ZILBER într-o seară pe MADISON la LENA CONSTANTE, ca să nu dau un caracter oficial acestei vizite, ci să fie pur și simplu o vizită obișnuită" (Vol.1 pag.171).

Afirmația făcută de PATRASCANU în sensul că ZILBER i l-a prezentat pe MADISON ca membru al partidului comunist american se coroborează cu cele arătate de HARY BRAUNER.

"In vremea în care BELU ZILBER se vedea mereu cu americanii MADISON și ROBERTS vorbea despre dîșii foarte entuziasmat și insista pe lîngă PATRASCANU că ar trebui neapărat să facă cunoștință cu ei, mai cu seamă cu unul care era profesor de istorie și de care spunea că e comunist..."

În același sens arată și ELENA PATRASCANU:

"BELU ZILBER înfățișînd legăturile lui cu americanii ca o sarcină de partid și a serviciului de informații sovietic... ZILBER îi înfățișa pe acești prieteni ai lui ca oameni cu idei de stînga (MADISON chiar simpatizant comunist)" (Vol. 88 pag.39).

Intr-o declarație din 24 ianuarie 1950, PATRASCANU, după ce repetă cele arătate mai sus, se referă în continuare la conținutul declarațiilor:

"Discuția a durat aproximativ un ceas. ZILBER a tradus...

MADISON a vorbit la început despre stările din America, despre P.C.American etc. Pe urmă, discutînd despre situația din țară, eu am căutat să-i demonstrez că P.N.T. lipsindu-i o bază de masă, va recurge la complotări în lupta contra regimului nostru, căutînd să utilizeze efectele secetei din 1945. Concluzii referitoare la atitudinea pe care urma să o ia regimul față de campania P.N.T. și de atitudinea lor n-am tras,

fiind vorba de o discuție liberă. Eu am voit să-l fac pe MADISON, care pleca în America să vadă ce se ascunde în spațele campaniei N.T. și în același timp de felul în care i-am vorbit, fermitatea noastră și tăria noastră" (Vol.1 pag.249-250).

Fiind întrebat în timpul anchetei de ce a ascuns Partidului întâlnirile cu MADISON, PATRASCANU, în unele declarații răspunde că nu a considerat necesar dat fiind caracterul particular al acestuia, iar în declarația din 15 aprilie 1951, dă o altă explicație:

"Nu este vorba de "întâlniri" ci în țară i-am văzut pe MADISON și ROBERTS o singură dată în februarie 1946.

Am acceptat propunerea lui ZILBER de a-l aduce pe MADISON la LENA CONSTANTE deoarece nu voiam să dau importanță unei invitații personale, fiind vorba de un american, care lucra în Comisia de Control la Biroul de Informații american.

Am socotit că nu este necesar să anunț Partidul întrucât știam că ZILBER lucrează cu un organ competent care cunoaște și aprobă legăturile lui cu americanii, iar discuția în sine n-a născut nici un fel de problemă, care ar fi necesitat o informare a Partidului" (Vol.14 pag.194).

În această privință, ELENA PATRASCANU a arătat:

"Eu am înțeles că PATRASCANU dorea să cunoască personal pe americani și m-a chemat și pe mine să-i cunosc. Dar măsurile conspirative au fost luate pentru că PATRASCANU spunea că la serviciul secret sau la Partid (nu știu unde își făcea agentul rapoartele) orice întâlnire cu un străin este interpretată ca o chestiune de spionaj și nu ar voi să le dea prilejul celor de la serviciul secret (de care se presupunea persecutat) să creeze o problemă".

Din aceeași declarație rezultă că PATRASCANU știa că ZILBER are legături cu MADISON și ROBERTS în urma angajamentelor luate față de unele persoane care făceau parte din serviciul de informații sovietic, lucru cunoscut și de Partid (Confirmă deci cele spuse de ZILBER în această privință).

ELENA PATRASCANU mai arată că despre legăturile lui ZILBER cu americanii a vorbit îndeosebi după excluderea din partid a lui ZILBER. Întrebându-l pe PATRASCANU de ce nu intervin sovieticii pentru care a lucrat ZILBER, acesta i-a răspuns că "probabil existau două grupuri de sovietici - care lucrau independent unii de alții - că probabil un grup "l-a mâncat" pe celălalt (pe cel cu care lucra ZILBER) (Vol.88 pag.112).

În legătură cu scopul întrevederii dintre PATRASCANU și MADISON în aceeași declarație, ELENA PATRASCANU arată:

"Nu am înțeles nici odată că este vorba despre altceva decât de dorința din partea lui PATRASCANU de a afla ce gândesc acești americani despre problemele politice în general și poate opinia americanilor despre L.PATRASCANU în special. Știam că PATRASCANU ținea să aibă o presă bună în America".

ELENA PATRASCANU precizează că în momentul sosirii ei, erau prezenți la discuții: MADISON, ROBERTS, ZILBER, L.CONSTANTE și L.PATRASCANU (Vol.88 pag. 111-114).

LENA CONSTANTE, în casa căreia a avut loc întâlnirea, inițial la anchetă a declarat că nu-și amintește de această întâlnire cu americanii; ulterior și-a amintit de faptul că i-a fost cerută locuința pentru o întâlnire, că a participat și dînsa la ultima parte a discuției, dar că nu-și amintește precis ce s-a discutat și că în orice caz, a fost vorba de probleme banale, cu nimic compromițătoare. Astfel, în declarația din 9 februarie 1950, LENA CONSTANTE spune:

"După ce mi s-a arătat declarația lui LUCRETIU PATRASCANU în care era scris de mîna lui, că eu am fost prezentă la o întâlnire a lui și a soției lui cu cei doi americani, BELU ZILBER, în casa mea din Dionisie Lupu, resping această afirmație a lui LUCRETIU PATRASCANU, declar încă odată că nu am fost prezentă la întrevederea între PATRASCANU și americani în casa mea" (Vol.64 pag.111).

La cîteva zile după aceea, la data de 21 martie 1950, în legătură cu aceeași problemă, ea a declarat:

"Am împrumutat într-o seară casa mea pentru o întrevvedere de care nu-mi aduc aminte nimic oricît mi se spune că ar fi fost cu americani... Despre acest împrumut de casă eu am uitat cu totul și numai în cursul acestei anchete, cînd mi s-a spus cu atîta precizie că au fost americani la mine, am bănuir că ar fi putut fi în acea seară... Oricîte efortări fac, eu nu-mi aduc aminte de această întâlnire" (Vol.65 pag.67-68).

Cu toate că inițial nu și-a adus aminte nimic privind întrevederea respectivă, ulterior, făcînd fel de fel de presupuneri și raționamente, ajunge să declare că a fost prezentă în camera alăturată celei unde a avut loc întrevederea, apoi că a auzit unele discuții posterioare acesteia, că prin ușa întredeschisă a auzit unele crîmpeie ale conversației.

Astfel, LENA CONSTANTE afirmă:

"Nu-mi aduc aminte ca PATRASCANU să-mi fi spus de cine era vorba înainte. Dar sigur că am știut în timpul întâlnirii că erau străini... Imi amintesc foarte vag că eu aş fi deschis uşa dar s-ar putea ca să-mi închipui doar acest lucru... De aceea cred că stăteam de vorbă cu ELENA în dormitor. Faptul că nu-mi amintesc nimic despre întâlnire, sau atât de puțin, cred că este o dovadă că PATRASCANU și ZILBER nu ne-au povestit nici după plecarea americanilor cele vorbite.

Chiar acum când caut o explicație a întâlnirii cred că era doar o luare de contact, un schimb de impresii și păreri nu ceva voit trădător" (Vol.65 pag.137-138).

Cu toate acestea, ceva mai târziu, la data de 16 noiembrie 1950, LENA CONSTANTE își "reaminteste" despre discuția care a avut loc, reconstituind-o după discuțiile care s-au purtat după plecarea americanilor. De data aceasta ea declară:

"După plecarea americanilor, fiind de față la discuția dintre ZILBER și PATRASCANU am aflat că în această întrevedere PATRASCANU se interesase de felul cum înțeleg anglo-americanii să-și ducă politica la noi în țară, de felul cum înțeleg să sprijine partidele istorice în lupta lor contra P.C.R. și de opoziția pe care înțeleg să o facă Uniunii Sovietice dacă aceasta ar vrea să-și adâncească influența la noi în țară, mai mult decât fusese stabilit prin armistițiu și înțelegerile internaționale.

Această întrevedere a păstrat un caracter de luare de contact amical între cei de față, un simplu schimb de vederi fără luare de angajamente între cei prezenți; cel puțin așa reeșea din cele ce am auzit eu" (Vol.65 pag.204).

x

Din toamna anului 1952, ZILBER a început să prezinte întâlnirea și discuția cu MADISON diametral opus, dându-i un caracter mai grav, ajungând să declare la 18 februarie 1953 următoarele:

"Inițiativa a fost a mea. Aflând de la MADISON și ROBERTS că plecarea lor din țară este iminentă, m-am gândit să-i propun lui PATRASCANU să se întâlnească cu aceștia și profitând de plecarea lor în S.U.A. să comunice Departamentului de Stat punctul său de vedere...

Conform indicațiilor lui PATRASCANU am luat contact imediat cu LENA CONSTANTE la ea acasă și i-am spus că am aranjat cu

PATRASCANU ca în acea seară să avem o întâlnire la ea acasă cu un american (Probabil să-i fi spus că este vorba de MADISON, pe care nu-l cunoștea...) I-am spus că întâlnirea este secretă. Pe la 7,30 (seara) m-am dus cu MADISON și ROBERTS la locuința LENEI CONSTANTE, care ne aștepta. Ea ne-a invitat în odaia ei de dormit, a închis ușa și a rămas în odaia ei de lucru.

După ora 8 a venit și PATRASCANU și după ce am făcut prezentările a început discuția, la care au participat PATRASCANU, MADISON, ROBERTS și subsemnatul.

Discuția a durat cca. 20 minute.

La sfârșitul discuției a intrat în odaie și ELENA PATRASCANU, căreia i-am prezentat pe cei doi americani" (Vol.39 pag.347-348).

Deci, spre deosebire de ceea ce a declarat anterior, ZILBER precizează că LENA CONSTANTE nu era plecată de acasă, ea fiind aceea care i-a primit.

Schimbarea este însă radicală atunci când ZILBER se referă la conținutul discuțiilor.

Dacă la început (primii 3-4 ani de anchetă) "era incapabil să-și amintească un singur "cuvânt" deodată, îi revine memoria și redă discuția aproape cuvânt cu cuvânt. El spune:

"La început PATRASCANU a făcut o expunere asupra situației politice, exprimându-și punctul său de vedere. În această expunere - care a durat aproximativ un sfert de oră - PATRASCANU a spus în esență următoarele: "Guvernul GROZA este numai începutul. Pe măsură ce timpul va trece, acest guvern se va întări și se va transforma într-un guvern de dictatură a proletariatului. Nu este în interesul S.U.A. ca România să se transforme într-o Românie sovietică..."

În țară guvernul este încă slab, iar Uniunea Sovietică, epuizată de război, nu va risca un conflict cu S.U.A. și Marea Britanie din cauza guvernului GROZA...

Intrucât îl privește pe el (PATRASCANU) este gata să susțină orice acțiune americană în Partid și guvern împreună cu partidele "democratice" istorice" (Vol.39 pag.349).

Acesta a fost în general evoluția declarațiilor date de ZILBER la anchetă în legătură cu întâlnirea dintre PATRASCANU și MADISON, din anul 1945.

Netemeinicia acestor ultime declarații rezultă din următoarele impjurări:

- printr-o serie de memorii adresate conducerii de partid din închisoare, ZILBER a retractat declarațiile date începînd din toamna anului 1952 arătînd că ancheta l-a constrîns să dea declarații mincinoase în care să se acuze pe sine și pe PATRASCANU;
- declarațiile date pînă în toamna anului 1952 se coroborau cu cele declarate de PATRASCANU, ELENA PATRASCANU, LENA CONSTANTE și HARY BRAUNER în timp ce declarațiile ulterioare conțineau contradicții și nici nu se coroborau cu vreo altă declarație;
- însăși modul cum a fost organizată întîlnirea cu cei doi americani, la care au participat mai mulți membri de familie și prieteni, demonstrează că aceasta nu putea să aibă caracterul unei întîlniri de spionaj.

În timpul anchetei, LENA CONSTANTE nu a declarat fapte compromițătoare pentru PATRASCANU în legătură cu întîlnirea ce a avut loc între acesta și ofițerii americani.

Numai cu ocazia procesului, privitor la conținutul discuțiilor, ea arată:

"PATRASCANU și-a manifestat dorința de a se întîlni cu MADISON și ROBERTS. Eu am aranjat o întîlnire la mine acasă unde a venit și ZILBER și ELENA PATRASCANU. L.PATRASCANU i-a întrebat dacă poate conta pe sprijinul anglo-americanilor în acțiunile date, a expus planurile sale politice de menținere a sistemului parlamentar, să mențină partidele burgheze și influența apuseană" (Vol.21 pag.66).

Această declarație, pe lîngă că contrazice toate celelalte declarații anterioare ale LENEI CONSTANTE, nu se coroborează cu nici una din declarațiile celorlalți participanți la întîlnire și se contrazice însăși cu declarațiile acuzatoare date de ZILBER cu privire la conținutul discuțiilor purtate.

Deși ancheta s-a străduit să determine și pe ELENA PATRASCANU să declare fapte asemănătoare în legătură cu conținutul celor discutate, totuși ea nu a făcut aceasta decît cu ocazia procesului la care, într-o formă generală a declarat:

"Această întîlnire a fost organizată de HERBERT ZILBER, și de față au fost, fiind și eu acolo, LENA CONSTANTE, soțul meu L.PATRASCANU, MADISON și ROBERTS.

Acești doi americani cunoșteau probabil de la ZILBER poziția antisovietică burghezo-naționalistă și de colaborare cu

burghezia, pe care o avea soțul meu. Soțul meu dorind să fie preferat altor conducători politici a ținut să știe părerea lor în această privință" (Vol.17 pag.95-96).

x

2. Întîlnirile cu spionul american MADISON la Paris.

Printre altele, s-a reținut și faptul că PATRASCANU în vara anului 1947, aflîndu-se la Paris, venind de la Bruxelles unde participase la Congresul Juriștilor Democrați, prin intermediul lui HERANT TOROSIAN, a luat legătura cu spionul american MADISON, căruia i-a transmis informații politice și economice și a primit totodată de la acesta instrucțiuni cu privire la activitatea ce urma să o aibă în țară (Vol.21 pag.195 și 226).

La baza acestei învinuiri se află în principal declarația dată de HERANT TOROSIAN.

Declarațiile date de TOROSIAN în legătură cu întîlnirile dintre PATRASCANU și MADISON la Paris au suferit o adevărată evoluție în timpul anchetei, în sensul că conținutul discuțiilor purtate cu acele ocazii a fost prezentat în mod diferit, neconcordante existînd și cu privire la numărul întîlnirilor și perioada cînd au avut loc.

Astfel, în declarația din 10 ianuarie 1950, TOROSIAN spune:

"În timpul conferinței de pace în 1946, cînd LUCRETIU PATRASCANU venise la Paris, locuia la hotelul "Continental".

.....

În această perioadă soții PATRASCANU au luat masa împreună cu mine în localul din subsolul hotelului. La mine acasă au venit odată sau de 2 ori. Într-una din aceste vizite s-au întîlnit cu MADISON, au participat soții PATRASCANU, MADISON și eu.

Discuția s-a dus mai mult între D-na PATRASCANU și MADISON" (Vol.43 pag.20).

Această declarație este în flagrantă contradicție cu aceea dată la 19 ianuarie 1950, cînd în legătură cu perioada cunoașterii lui MADISON, lucrurile sînt prezentate altfel.

La întrebarea pusă de anchetator lui TOROSIAN se precizează cînd l-a cunoscut pe MADISON, acesta răspunde:

"În primăvara anului 1947, m-am pomenit într-una din zile cu un domn la legăție. S-a recomandat MADISON și mi-a spus că îl cunoaște pe dl.ZILBER.

Cu această ocazie mi-a oferit să cumpăr pachete de rații alimentare militare.

A doua oară l-am văzut tot la legăție, când a venit să primească contravaloarea pachetelor".

Anchetatorul l-a întrebat în continuare când l-a revăzut pe MADISON, iar TOROSIAN a răspuns:

"Atunci când a venit să-mi ceară să-l vadă pe dl. PATRASCANU, în august 1947" (Vol.43 pag.114).

Ceva mai târziu, în declarația dată la 25 ianuarie 1950, TOROSIAN relatează:

"Ultima dată a fost la mine la hotel unde s-a întâlnit cu soții PATRASCANU, cu care nu cred că a putut să se înțeleagă întrucât d-na PATRASCANU nu vorbea englezește ci din când în când repeta câte un cuvânt din cele spuse de MADISON" (Vol. 43 pag.157).

Din aceste declarații rezultă două contradicții:

1. TOROSIAN arată că l-a cunoscut pe MADISON în timpul Conferinței de Pace de la Paris în 1946, apoi că l-a cunoscut în primăvara anului 1947.
2. În prima variantă (întâlnirea din 1946) susține că "discuția a fost dusă mai mult de d-na PATRASCANU" ca după aceea să arate că aceasta nu vorbea englezește și se mulțumea să repete doar unele cuvinte.

În declarațiile următoare, TOROSIAN alege varianta a doua - întâlnirea a avut loc în vara anului 1947 - și spune următoarele:

"PATRASCANU a venit pentru a doua oară în străinătate în vara anului 1947 la Bruxelles și de acolo la Paris, la Congresul Uniunii Internaționale a Juriștilor Democrați.

.....
În timpul acestei șederi la Paris, l-a primit, la cererea acestuia, pe dl. MADISON în locuința mea.

.....
În timpul acestei întrevederi, care a durat foarte scurt, nu s-au putut înțelege, în nici un fel, cu toate că d-na PATRASCANU care era de față a încercat să vorbească cu MADISON și astfel acesta a plecat" (Vol.43 pag.230 - 2.XI. 1950).

Declarațiile date de TOROSIAN suferă în continuare modificări și cu privire la numărul întâlnirilor și în ceea ce privește conținutul discuțiilor, apropiindu-se de declarația dată în instanță

Astfel, în declarația dată la 28 ianuarie 1953, ultima în legătură cu MADISON, arată că l-a cunoscut pe acesta în 1947 și că a aflat cu acest prilej că MADISON a desfășurat o activitate comună la București cu ZILBER. De altfel, de la bun început MADISON i-a spus că a fost trimis la el de ZILBER (Vol.43 pag.269-270).

Așa dar, ZILBER este acela care-l trimite pe MADISON la TOROSIAN și în discuția lor nu se face nici o referire la PATRASCANU ceea ce pare foarte curios dacă acceptăm versiunea că, la București, cu ocazia întâlnirii cu LENA CONSTANTE, PATRASCANU a acceptat să colaboreze pe linia spionajului american.

Privitor la întâlnirea dintre PATRASCANU și MADISON la Paris, fiind interogat în instanță, TOROSIAN susține de această dată fapte și împrejurări noi:

"La Paris l-am pus pe PATRASCANU în legătură cu MADISON.

Sub pretextul unor pachete cu alimente, MADISON a venit pe la legăție și mi-a vorbit despre ZILBER. După aceea MADISON m-a rugat să-i aranjez o întâlnire cu PATRASCANU, ceea ce am și făcut.

La această întâlnire PATRASCANU l-a informat pe MADISON despre situația din România și din P.C.R. Atunci MADISON i-a dat pentru ZILBER un stilou și o scrisoare.

La a doua întâlnire, PATRASCANU și-a manifestat teama să nu fie demascată activitatea lui, mai ales că fusese arestat și MANTU. MADISON l-a convins că teama lui nu este justificată, sfătuindu-l să se întoarcă în țară pentru a-și continua activitatea. Urma să ia legătura cu TATARASCU în vederea sabotării guvernului GROZA.

Notele informative trebuiau trimise prin mine ceea ce am acceptat, expediindu-le prin curierii diplomatici sau aviatorii care făceau cursa (GROZA și BIZU CANTACUZINO)" (Vol. 21 pag.75).

Din cele declarate de TOROSIAN se desprind o serie de contradicții, de inexactități, de oscilări, care n-au fost cu nimic înlăturate de anchetă.

Susține inițial că l-a cunoscut pe MADISON prima dată în anul 1946, după aceea în anul 1947. PATRASCANU s-a întâlnit în 1947 cu MADISON la Paris o singură dată, apoi pretinde că de două ori.

Temei nu se poate pune pe declarațiile lui TOROSIAN nici în ceea ce privește conținutul discuțiilor întrucât inițial spune că nu s-a discutat nimic important iar apoi arată numai generalități, exemplu: "PATRASCANU l-a informat despre situația economică

și politică din România". Ce anume l-a informat? Ce date, ce informații, care era caracterul acestora? Iată ceea ce nu precizează TOROSIAN.

Dar, declarațiile lui TOROSIAN nu se coroborează cu nici o altă declarație, afirmațiile lui, în multe privințe nefiind confirmate de ELENA PATRASCANU, ZILBER și nici de PATRASCANU.

ELENA PATRASCANU, în timpul anchetei, în mod constant a recunoscut numai o singură întâlnire, la Paris cu MADISON și anume, în primăvara anului 1947.

La 25 mai 1951 ELENA PATRASCANU a declarat:

"În februarie 1947, aflându-mă cu soțul meu la Paris cu ocazia Conferinței Păcii, am primit un telefon din partea lui MADISON la hotelul unde locuiam. Eu am răspuns personal la telefon. Într-o franțuzească stîlcită, MADISON mi-a explicat că este ofițerul american prietenul lui B.ZILBER pe care îl cunoscusem la București și că ar dori să vină la hotel să ne vadă pentru a-i transmite lui B.ZILBER un mic cadou sau o scrisoare. I-am comunicat soțului meu acest lucru și soțul meu mi-a răspuns că ar fi poate mai bine să nu vină în holul hotelului, deoarece îl presupunea în uniformă, așa cum îl cunoscusem la București și că n-ar dori să fie văzut în hol cu un ofițer american. I-am dat adresa lui TOROSIAN (hotelul la care locuia) unde ne-am și întâlnit. La întâlnire au fost de față: soțul meu, TOROSIAN și eu...

Despre conținutul conversației țin doar minte că MADISON care venise îmbrăcat civil, ne-a istorisit că a fost obligat să-și dea dimisia din armată, din cauza convingerilor sale politice și că se află în calitate de student la Paris, unde va rămîne un an sau doi.

S-a interesat ce face BELU ZILBER.

Din restul discuției nu țin minte nimic esențial (desigur că s-a discutat despre Conferința Păcii și altele) dar discuția n-a avut un caracter secret" (Vol.88 pag.28).

Ea își menține poziția și cu ocazia confruntării cu TOROSIAN, afirmînd din nou că a participat la o singură întâlnire la Paris cu MADISON (Vol.88 pag.202).

De remarcat că în această confruntare anchetatorul a lăsat problema nelămurită (cu privire la numărul întîlnirilor) și nici nu a elucidat conținutul discuțiilor ce s-au purtat, nepunînd nici o întrebare în acest sens.

Invinuirea adusă lui PATRASCANU în legătură cu întâlnirea de la Paris cu MADISON s-a bazat în parte și pe declarațiile date de ZILBER.

Deși nu are cunoștință directă, întrucât el în acel timp nu se afla la Paris, referindu-se la unele discuții cu PATRASCANU, prezintă de asemenea faptele într-un mod diferit. Astfel:

În declarația dată la 4 aprilie 1950 referitoare la întâlnirile și discuțiile pe care PATRASCANU le-a avut cu străinii, ZILBER a arătat:

"În iulie sau august 1945, în prezența mea a întâlnit pe MADISON și ROBERTS... În februarie 1947 l-a revăzut pe MADISON la Paris.

Stiu aceasta din scrisoarea acestuia.

Nu știu ce au discutat" (Vol.38 pag.257-258).

Prin declarația dată la 2 februarie 1952, ZILBER confirmă din nou că nu a cunoscut conținutul discuției.

- La data de 2 februarie 1952, ZILBER arată următoarele:

"În februarie 1947, PATRASCANU mi-a spus că fiind la Paris pentru semnarea tratatului de pace a avut o întrevedere cu spionul american MADISON. Nu mi-a povestit conținutul discuției" (Vol.39 pag.173).

- La data de 8 octombrie 1952, el a arătat însă următoarele:

"În februarie 1947 la întoarcerea lui PATRASCANU de la Paris, unde fusese să semneze tratatul de pace acesta mi-a spus că a avut o întrevedere cu MADISON, care i-a comunicat planul Statelor Unite de a răsturna guvernul GROZA pe baza unor prevederi ale tratatului de pace și l-a sfătuit pe PATRASCANU să continue colaborarea cu regele și cu TATARASCU - principalii pioni în această nouă fază a luptei Statelor Unite împotriva regimului de democrație populară și a Uniunii Sovietice" (Vol.39 pag.190).

- La data de 10 februarie 1953, el își schimbă din nou declarația arătând:

"...PATRASCANU mi-a răspuns că MADISON i-a spus că situația internațională s-a schimbat, că se merge către război între anglo-americani și sovietici și că problemele militare încep să fie pe primul plan. Altfceva n-am mai discutat despre acest fapt nici cu această ocazie, nici ulterior" (Vol.41 pag.449).

Din probele administrate, o singură împrejurare a fost stabilită, anume aceea că PATRASCANU s-a întâlnit la Paris cu MADISON, la hotel, în camera lui TOROSIAN, în anul 1947, când el se afla acolo cu ocazia semnării Tratatului de Pace (februarie-martie 1947). Întâlnirea a fost scurtă, în special datorită faptului că necunoscând o limbă comună, n-au putut să închege o discuție

Pentru elucidarea tuturor aspectelor ancheta trebuia să procedeze la confruntarea lui PATRASCANU cu TOROSIAN, ZILBER și cu ELENA PATRASCANU, ceea ce nu a făcut și a pus temei pe ultimele declarații ale lui TOROSIAN și ZILBER.

x

3. Întâlniri ale lui PATRASCANU cu generalul SCHUYLER și BURTON BERRY.

Această învinuire se bazează exclusiv pe declarația lui ZILBER.

În declarația dată la 29 octombrie 1952, ZILBER a afirmat că PATRASCANU i-ar fi spus că a luat legătura cu SCHUYLER, cu ocazia unei recepții oficiale, când s-a înțeles cu SCHUYLER să-i trimită pe cineva la Ministerul Justiției pentru a aranja o întâlnire și că în acest scop a și fost vizitat cu ajutorul lui BERRY, MELBURNE, și că ulterior s-a întâlnit cu SCHUYLER și BERRY, de două ori, prima dată în pasajul Imobiliara (PATRASCANU nu i-a spus cui aparținea locuința conspirativă) iar a doua în primăvara anului 1946 (nu știe unde a avut loc) (Vol.39 pag.227-228).

La data de 1 martie 1953, ZILBER a pretins însă că despre cele două întâlniri are cunoștințe directe, fiind organizate de el, prima la locuința lui TOROSIAN care a și auzit crîmpele din cele discutate, despre această întâlnire avînd unele cunoștințe și RUPENIAN, nepotul lui TOROSIAN, iar a doua, de astă dată în iulie-august 1945, la locuința LENEI CONSTANTE (Vol.39 pag.409-410).

PATRASCANU a negat că ar fi avut asemenea discuții cu ZILBER și nici că ar fi avut vreo întâlnire cu cei doi străini.

De asemenea, LENA CONSTANTE, TOROSIAN și RUPENIAN infirmă cele arătate de ZILBER în cea de a doua versiune a lui, negînd că ar fi avut loc asemenea întâlniri la domiciliul lor.

Nici în această privință nu s-au făcut confruntări.